

การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวชญานิน เจริมมาก

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1547-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL INFORMATION SEEKING, DEMOCRATIC CONSCIOUSNESS AND POLITICAL OF
BANGKOK MAGAZINE READERS

Miss Chayanin Choemmak

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1547-8

ชญานิน เติมมาก : การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร. (POLITICAL INFORMATION SEEKING, DEMOCRATIC CONSCIOUSNESS AND POLITICAL OF BANGKOK MAGAZINE READERS) อ. ที่ปรึกษา : รศ.พัชนี เสงี่ยม, 119 หน้า.

ISBN 974-53-1547-8.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นของเนื้อหาที่นำเสนอในนิตยสารแนวการเมือง การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมือง เปรียบเทียบการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมือง รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมือง เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือนิตยสารแนวการเมืองทั้งหมด 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ จำนวนทั้งสิ้น 36 ฉบับ และผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 ราย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การแจกแจงความถี่ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test, One Way ANOVA และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผล

ผลการวิจัยพบว่าประเด็นเนื้อหาสำคัญที่นำเสนอในนิตยสารแนวการเมือง ได้แก่ การเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองซึ่งมีได้เกี่ยวข้องกับภาระงานของรัฐบาลหรือฝ่ายค้านโดยตรง การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และเหตุการณ์ทั่วไปทางการเมือง ส่วนผลการวิจัยเชิงปริมาณกับผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองในระดับต่ำ จิตสำนึกประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมาก กลุ่มตัวอย่างมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันตามเพศ และอายุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ .001 ตามลำดับ จิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกันตามเพศ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันตามอาชีพที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ภาควิชา.....การประชาสัมพันธ์..... ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....2547..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-

4685243928 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: POLITICAL / DEMOCRATIC CONSCIOUSNESS / POLITICAL PARTICIPATION

MISS CHAYANIN CHOEMMAK : POLITICAL INFORMATION SEEKING, DEMOCRATIC CONSCIOUSNESS AND POLITICAL OF BANGKOK MAGAZINE READERS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.PATCHANEE CHEYJUNYA, 119 pp. ISBN 974-53-1547-8.

The objective of this research is to study the political magazines' content, political information seeking, democratic consciousness and political participation of Bangkok magazine readers by comparing political information seeking, democratic consciousness and political participation of Bangkok political magazine readers. Above contents analyse by 36 issues of political magazines which include Nation Weekend, Matichon Weekend and Siamrath. The collected data of questionnaire come from 400 samples that more than 18 year olds and alive in Bangkok. The statistical techniques were presented percentage, means, frequency, standard deviation, T-test, One Way ANOVA and Pearson product moment correlation coefficient. The SPSS program was used for data processing.

The main content of research was proposed in the political magazines as the movement of politicians or parties that was not concerned with the government and oppositions activities directly, local and national elections and normal political situation. The quantitative research of political magazine readers found the samples have low-level in political information seeking, high-level in democratic consciousness and very high-level in political participation. It also found that different age and sex of readers are significant difference in political information seeking with a statistical significant value of .05 and .001, respectively; readers with different sex, education and income are significant difference in democratic consciousness with a statistical significant value of .05; readers with different occupation are significant difference in political participation with a statistical significant value of .05. Political information seeking was not correlate with democratic consciousness and political participation. Democratic consciousness and political participation was correlate with a statistical significant value of .01.

Department.....Public Relations.....Student's signature.....
Field of study..Development Communication..Advisor's signature.....
Academic year 2004.....Co-advisor's.....-

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร” ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ.พัชณี เขยจรรยา ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการศึกษาครั้งนี้ รวมถึง รศ.อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต และ รศ.ดร.จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ ที่กรุณาเป็นประธาน และกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ “คุณพ่อชุมพล เจริญมาก” ที่เลี้ยงดู ห่วงใยและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบพระคุณคุณแม่ที่ให้กำเนิดจนกระทั่งผู้วิจัยมีความสำเร็จในวันนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณศุภฤกษ์ เห็นประเสริฐแท้ “คนพิเศษ” ที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อัญ ที่เป็นที่ปรึกษาในทุกๆ เรื่องรวมถึงเป็นธุระในการนำเอกสารไปส่งที่มหาวิทยาลัยแทนผู้วิจัย ขอขอบคุณ บ๊อบและน้ำ ที่เป็นที่ปรึกษาในทุกๆ เรื่อง คอยช่วยเหลือและเป็นห่วงเป็นใยกันและกันตลอดมา รวมถึง นิม ไข่ นัท ทรรศ ไร่ น้อยหน้า เหม้ง เป็ด หมวย พลอย พี่อ้อบ และพี่ทวีป สำหรับความผูกพันและความห่วงใยที่มีให้กันและกันเสมอมาตลอดระยะเวลา 2 ปีเต็ม และขอให้สิ่งดีดีเหล่านี้อยู่กับพวกเราตลอดไป

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลสำหรับทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงพี่ๆ ฝ่าย QMS ทุกท่าน และน้องเต้ย ที่คอยช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ และเข้าใจผู้วิจัยจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	4
ปัญหานำงานวิจัย.....	4
สมมติฐานงานวิจัย.....	5
ขอบเขตงานวิจัย.....	6
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง.....	10
ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาข่าวสาร.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร.....	34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3 ระเบียบวิธีวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
วิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	47
ตัวแปรในการวิจัย.....	50
เกณฑ์การให้คะแนนและตัวแปร.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	58
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การประมวลผลข้อมูล.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
วิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	81
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	92
อภิปรายผลวิจัย.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	106
รายการอ้างอิง.....	108
ภาคผนวก.....	112
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	119

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
ตารางที่ 1	การเลือกตัวอย่างของนิตยสารแนวการเมืองที่ใช้ในการศึกษา.....	47
ตารางที่ 2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และอายุ.....	66
ตารางที่ 3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา อาชีพและรายได้.....	67
ตารางที่ 4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการอ่านนิตยสารแนวการเมือง...	68
ตารางที่ 5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ในการอ่านนิตยสาร แนวการเมือง.....	69
ตารางที่ 6	จำนวน ร้อยละ และระดับการแสวงหาข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง.....	70
ตารางที่ 7	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมในการอ่าน ข่าวสารแนวการเมืองจากคอลัมน์ต่างๆ ในนิตยสารแนวการเมือง.....	71
ตารางที่ 8	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการอ่าน นิตยสาร.....	74
ตารางที่ 9	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเด็นเนื้อหาที่อ่าน จากนิตยสารแนวการเมือง.....	75
ตารางที่ 10	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อประเด็น เนื้อหาที่อ่านจากนิตยสารแนวการเมือง.....	76
ตารางที่ 11	จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมด้านการเมือง.....	78
ตารางที่ 12	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จำแนกตามเพศ.....	81
ตารางที่ 13	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีอายุต่างกัน.....	81
ตารางที่ 14	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน..	82
ตารางที่ 15	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพต่างกัน.....	82
ตารางที่ 16	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่างกัน.....	83

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 17 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยจำแนกตามเพศ.....	83
ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มที่มีอายุต่างกัน.....	84
ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	84
ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพต่างกัน.....	85
ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่างกัน.....	85
ตารางที่ 22 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจำแนกตามเพศ.....	86
ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีอายุต่างกัน.....	86
ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	87
ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพต่างกัน.....	87
ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่างกัน.....	88
ตารางที่ 27 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองกับจิตสำนึกประชาธิปไตย.....	88
ตารางที่ 28 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	89
ตารางที่ 29 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างจิตสำนึกประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	89

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
แผนภาพที่ 1 กระบวนการสื่อสารทางการเมือง.....	11
แผนภาพที่ 2 แบบจำลองการแสวงหา การหลีกเลี่ยง และการจัดการข่าวสารของคั่นเนอฮิว และทิปตัน.....	16

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารมวลชนมีบทบาทสำคัญมากทางการเมืองในปัจจุบัน การรายงานข่าวสารสาธารณะส่วนใหญ่กระทำผ่านสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นแหล่งสารสำคัญที่มีหรืออาจมีอิทธิพลต่อความรู้ ความคิด ทศนคติ และพฤติกรรมของประชาชน ถ้าเรามองย้อนกลับไปเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่เรียกกันทั่วไปว่าเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” เราคงจำกันได้ว่าคนไทยจำนวนหลายล้านคนได้เห็นภาพความทารุณโหดร้ายของเหตุการณ์ทางการเมืองนั้นในนิตยสาร หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว และโทรทัศน์ จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ถ่ายทอดเหตุการณ์เหล่านั้นให้แก่เรา เหตุการณ์เหล่านั้นมีความสำคัญทางการเมืองเพราะได้รับการถ่ายทอดไปยังประชาชนจำนวนมาก จนประชาชนมีความรู้สึก “ร่วมกัน”

การสื่อสารกับการเมืองมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดจัดว่าเป็นสื่อที่อยู่ควบคู่กันจนแยกไม่ออก ทั้งนี้เพราะการเมืองเกิดขึ้นได้เฉพาะในระบบสังคม และระบบสังคมก็คือการสื่อสารนั่นเอง กล่าวคือชีวิตและสังคมจะเป็นไปอย่างไร ขึ้นกับความสามารถของประชาชนในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกันหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การสื่อสารเป็นเครื่องมือสนับสนุนหรือเรียกช่องทางการเมืองนั่นเอง การสื่อสารเป็นพื้นฐานของศาสตร์สาขาต่างๆ ส่วนการเมืองเป็นเรื่องของการพูด การจูงใจ หรืออาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารถือว่าเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพูด การจูงใจ และการกระทำทางการเมืองนั่นเอง

สื่อมวลชน เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลและมีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้กับสมาชิกในสังคม ทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับ สื่อมวลชนถูกมองว่าเป็นกระจกเงาที่สะท้อนสิ่งที่มีอยู่ในสังคมให้กับสมาชิกในสังคมได้รับรู้ แต่ในความเป็นจริงสื่อมวลชนมีสัมพันธภาพ 2 ทางกับสังคมและความเป็นจริง สัมพันธภาพแรกคือการสะท้อนสิ่งที่มีและสิ่งที่เป็นอยู่ในสังคม ส่วนสัมพันธภาพที่สองคือการสร้างภาพแห่งความเป็นจริงของสังคมขึ้นมาใหม่ โดยเลือกที่จะนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่างๆ กับบุคคลในสังคม และการให้ความหมายของสิ่งต่างๆ โดยสื่อเท่ากับเป็นการสร้างความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2526)

ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันได้รับข่าวสารทางการเมือง มีความคิดเห็น และทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองจากสื่อมวลชนหรือผู้เปิดรับสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาล กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์กับประชาชน การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อมวลชนทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลทางการเมืองอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

ข่าวสารทางการเมืองมีอิทธิพลต่อความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยในด้านต่างๆ กล่าวคือคนที่มีข่าวสารทางการเมืองสูงมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกต่อตนเอง ในขณะที่ผู้ที่มีข่าวสารทางการเมืองต่ำมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการถูกชักจูงระดับหนึ่ง (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2523) อีกทั้งการมีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นเครื่องแสดงถึงการพัฒนาทางการเมืองและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยรวมของประเทศอีกด้วย

ข่าวสารทางการเมืองที่แต่ละบุคคลได้รับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคล กล่าวคือการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีอัตราสูงเพียงใดและมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าประชาชนมีความรอบรู้ทางการเมืองเพียงใด การที่ประเทศไทยประสบปัญหาในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยมาโดยตลอดนั้น อาจเป็นเพราะประชาชนขาดความสนใจและความรู้ต่อข่าวสารการเมือง จึงเป็นผลที่ก่อให้เกิดการไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย สื่อมวลชนในระบบประชาธิปไตยมีบทบาทที่สำคัญสองประการ คือ ให้ข่าวสาร และกระตุ้นให้เกิดการเข้ามีส่วนร่วม เป็นที่เชื่อกันว่าการพัฒนาในทุกด้านจะบังเกิดผลเมื่อประชาชนจำนวนมากในสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนา

ในปัจจุบันกระแสการเมืองในประเทศไทยกำลังได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไปเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากปริมาณข่าวสารการเมืองที่ปรากฏในสื่อต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับต่างๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ข่าวการย้ายพรรคการเมืองของนักการเมือง ข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองของนักการเมือง เป็นต้น

นิตยสารแนวการเมืองจัดเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการให้ข่าวสาร เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองให้แก่ประชาชนทั่วไป นอกจากนั้นนิตยสารแนวการเมืองยังมีอิทธิ

พลต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน เนื่องจากนิตยสารแนวการเมืองเป็นสื่อที่เสนอข่าวสารทางการเมืองได้ละเอียด รวดเร็ว และสามารถติดตามข่าวสารย้อนหลังได้

การให้การศึกษาหรือยกระดับความรู้ทางการเมืองนั้น นิตยสารแนวการเมืองอาจทำได้โดยเสนอข่าว บทความ หรือสารคดีที่ให้ความรู้ทางการเมืองทางทฤษฎี มีการอธิบายศัพท์เฉพาะทางการเมืองด้วยการใช้ประโยคที่ง่าย ๆ ให้ความรู้ทางการเมืองตามเหตุการณ์ทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของเหตุการณ์และกลไกทางการเมืองต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจและความรู้สึกร่วมกันในการตัดสินใจทางการเมืองนั้นด้วย และให้ความรู้ทางการเมืองต่างประเทศในเหตุการณ์เรื่องราวที่น่าสนใจเพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์และเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ภายในประเทศ

การนำเสนอเนื้อหาข่าวสาร บทความ หรือสารคดีในลักษณะที่กล่าวข้างต้น ทำให้นิตยสารแนวการเมืองเข้ามามีบทบาททางการเมืองต่อประชาชนเป็นอย่างมาก นิตยสารแนวการเมืองสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนได้ดังนี้ (สุจิต บุญบงการ, 2530)

1. นิตยสารแนวการเมืองช่วยปลูกฝังความรู้สึกนึกคิด จิตสำนึกประชาธิปไตยแก่ประชาชน
2. นิตยสารแนวการเมืองช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวในการที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 29 สิงหาคม 2547
3. การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของนิตยสารแนวการเมือง อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเสนอข่าวสารของนิตยสารแนวการเมืองต่อเหตุการณ์เมื่อเดือน พฤษภาคม 2535 ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองในกลุ่มนักศึกษา ประชาชน และเข้าร่วมในเหตุการณ์ครั้งนั้นอย่างมาก

จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่านอกจากนิตยสารแนวการเมืองจะมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ทางการเมืองแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย บทบาททั้งสองด้านจัดได้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญทางการเมืองของนิตยสารแนวการเมือง นอกเหนือจากการเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และการตรวจตราการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล ดัง

นั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนิตยสารแนวการเมืองในการส่งเสริมจิตสำนึกประชาธิปไตยและพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านิตยสารแนวการเมือง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเด็นของเนื้อหาที่น่าสนใจในนิตยสารแนวการเมือง
2. เพื่อศึกษาการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านิตยสารแนวการเมือง
3. เพื่อเปรียบเทียบการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกในประชาธิปไตยและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านิตยสารแนวการเมือง
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านิตยสารแนวการเมือง

ปัญหานำงานวิจัย

1. นิตยสารแนวการเมืองมีการนำเสนอประเด็นทางการเมืองอย่างไร
2. การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร
3. การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรหรือไม่อย่างไร

4. การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตยของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

5. การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

6. จิตสำนึกประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานงานวิจัย

1. ผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน

2. ผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน

3. ผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

4. การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตย

5. การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6. จิตสำนึกประชาธิปไตยของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการนำเสนอแนวคิดด้านการเมืองที่ปรากฏอยู่ในนิตยสารแนวการเมืองโดยทำการศึกษา ดังนี้

1. วิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองจากนิตยสารแนวการเมืองได้แก่ เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชน สุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ สาเหตุที่เลือกนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าวมาศึกษาเนื่องจากเป็นนิตยสารแนวการเมืองที่นำเสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองวิเคราะห์และวิจารณ์การเมืองที่วางจำหน่ายมาเป็นเวลามากกว่า 13 ปี โดยทำกำหนดยานิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับที่ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2547 จำนวนทั้งสิ้น 36 ฉบับ

สำหรับนิตยสารแนวการเมืองที่ผู้วิจัยเลือกมาทำการศึกษาในครั้งนี้เป็นนิตยสารแนวการเมืองที่ตีพิมพ์และจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ที่นำเสนอเนื้อหาข่าวทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทั้งหมด 3 ชื่อฉบับ เป็นนิตยสารที่รวบรวมบทความ บทวิเคราะห์ประเด็นทางการเมืองและประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจในรอบสัปดาห์มานำเสนอ และวางจำหน่ายมาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 13 ปี มีรายละเอียด ดังนี้

1. เนชั่นสุดสัปดาห์ เป็นนิตยสารแนวการเมือง รายสัปดาห์ ขนาด 10.25 X 12.25 นิ้ว มีจำนวนหน้าเฉลี่ยแต่ละฉบับ 100 หน้า เริ่มออกจำหน่ายเมื่อปี พ.ศ. 2534 มีอายุ 13 ปี ปัจจุบันราคา 35 บาท ยอดตีพิมพ์และจัดจำหน่าย 300,000 ฉบับต่อสัปดาห์ บรรณาธิการคือ พงษ์ศักดิ์ ศรีสดี เจ้าของคือบริษัท เอ็มเอ็มจี นิวส์ จำกัด
2. มติชนสุดสัปดาห์ เป็นนิตยสารแนวการเมือง รายสัปดาห์ ขนาด 10.25 X 12.25 นิ้ว มีจำนวนหน้าเฉลี่ยแต่ละฉบับ 100 หน้า เริ่มออกจำหน่ายเมื่อปี พ.ศ. 2523 มีอายุ 24 ปี ปัจจุบันราคา 35 บาท ยอดตีพิมพ์และจัดจำหน่าย 300,000 ฉบับต่อสัปดาห์ บรรณาธิการคือ เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์ เจ้าของคือบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)
3. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เป็นนิตยสารแนวการเมือง รายสัปดาห์ ขนาด 9.5 X 11.75 นิ้ว มีจำนวนหน้าเฉลี่ยแต่ละฉบับ 90 หน้า เริ่มออกจำหน่ายเมื่อปี พ.ศ. 2496 มีอายุ 51 ปี ปัจจุบันราคา 35 บาท ยอดตีพิมพ์และจัดจำหน่าย 50,000 ฉบับต่อสัปดาห์ บรรณาธิการ

บริหารคือ พรชัย วีระณรงค์ เจ้าของผู้ก่อตั้งคือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เจ้าของคือบริษัท สยามรัฐ จำกัด

2. ศึกษาแนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของนิตยสารแนวการเมืองเท่านั้น

3. ทำการศึกษากับผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับใดฉบับหนึ่งใน 3 ชื่อฉบับเป็นประจำ คืออย่างน้อยเดือนละ 1 ฉบับ

นิยามศัพท์

1. เนื้อหา หมายถึง คอลัมน์ ข้อความที่มุ่งให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมือง

2. ข่าวสารการเมือง หมายถึง ข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางการเมืองและการบริหารการปกครองในทุกระดับ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สำหรับในงานวิจัยนี้ แบ่งข่าวสารการเมืองออกเป็น

1. การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
2. การดำเนินงานของรัฐบาล
3. การดำเนินงานของฝ่ายค้าน
4. การเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง หรือนักการเมือง
5. ความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมือง/องค์กรอิสระ
6. การออกกฎหมาย
7. สิทธิมนุษยชน
8. เหตุการณ์ทั่วไปทางการเมือง

3. การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง หมายถึง ความพยายามในการรับรู้ข่าวสารที่ตรงกับความต้องการ โดยพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังนี้ ความถี่หรือความบ่อยครั้งในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองโดยเฉลี่ย ในระยะเวลา 1 เดือน วัตถุประสงค์ในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง พฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมือง ประเด็นเนื้อหาที่เจาะอ่าน

4. **จิตสำนึกประชาธิปไตย** หมายถึง ความตระหนักหรือสำนึกของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ผู้ที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยมีลักษณะดังนี้

1. ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
2. มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
3. ต้องมีความสนใจและปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

5. **การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)** หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองระดับท้องถิ่น และ/หรือระดับประเทศ ตามความสมัครใจ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม หรือมีจุดประสงค์โดยตรงหรือทางอ้อมที่จะต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย การดำเนินงานของสถาบัน องค์กรต่างๆ หรือประเทศ ซึ่งรูปแบบหรือลักษณะการเข้าร่วมอาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

สำหรับในงานวิจัยนี้ จะยึดถือแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลัก ได้แก่

1. การใช้สิทธิเลือกตั้ง ลงคะแนนเสียง (ทั้งในระดับท้องถิ่น และ/หรือ ระดับประเทศ)
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ต่อกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชน
3. การเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชน
4. การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
5. การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง
6. สนับสนุนหรือทำงานให้ผู้สมัคร / พรรคการเมือง โดยอาจได้รับค่าจ้างหรือด้วยความสมัครใจ ทั้งในฐานะสมาชิกพรรคการเมืองและไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง
7. การออกเสียงประชามติ

8. ร่วมแสดงความคิดเห็นโดยวิธีประชาพิจารณ์
9. เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ หรือฟ้องหน่วยงานของรัฐเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นพุดคุย ถกเถียงในประเด็นการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ
10. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์การหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคม
11. ติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น
12. ส่งข่าวสาร บทความ ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญของการสื่อสารที่มีต่อการเมืองการปกครองของไทย อันจะส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจทางวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการและการศึกษาด้านสังคมศาสตร์เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. เพื่อนำผลการวิจัยเบื้องต้นไปใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนากลยุทธ์การสื่อสาร เพื่อเผยแพร่และรณรงค์ทางการเมืองในระดับต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่านิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร” นี้ มีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

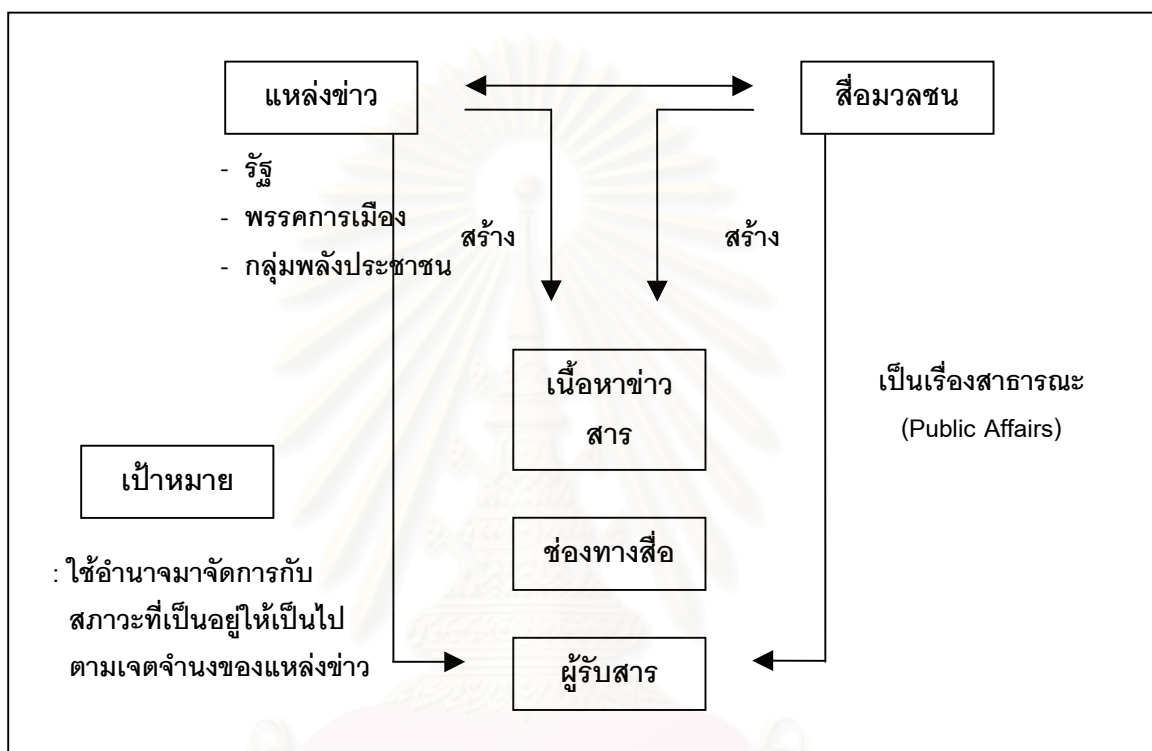
1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาข่าวสาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
5. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)

เนื้อหาการเมืองในนิตยสาร เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง การทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองช่วยทำให้เรามองเห็นภาพรวมของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง สถาบันสื่อมวลชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากทำหน้าที่เป็นทั้งผู้รับสารจากผู้กระทำทางการเมือง เป็นผู้ผลิตเนื้อหาการเมืองซึ่งปรากฏในสื่อมวลชนประเภทต่างๆ รวมทั้งเป็นผู้ส่งเนื้อหาทางการเมืองไปยังสาธารณชนในเวลาเดียวกัน เนื้อหาการเมืองที่ปรากฏในนิตยสารแนวการเมืองจึงไม่ใช่สารดั้งเดิมที่ผู้กระทำการเมืองส่งมา หากเป็นสารที่ผ่านการกลั่นกรองและการคัดเลือกว่าจะเสนอหรือไม่เสนอในประเด็นใดบ้าง อย่างไรก็ตาม จากนักสื่อสารมวลชน

กูเรวิท และบลูมเลอร์ (Gurevitch and Blumler,1970) คัดแปลงแบบจำลององค์ประกอบการสื่อสารมาใช้อธิบายการสื่อสารทางการเมืองดังนี้

แผนภาพที่ 1 กระบวนการสื่อสารทางการเมือง

จากแผนภาพ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลสองกลุ่ม กลุ่มแรก คือ แหล่งข่าว ซึ่งอาจจะเป็นรัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันฝ่ายประชาชน ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่ง คือ สื่อมวลชนเอง ในบางครั้งสื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางนำเสนอข่าวสารข้อมูลที่แหล่งข่าวส่งมาให้ เช่น การส่งสารการเมืองในรูปแบบของ “ข่าว” แต่ขณะเดียวกัน สื่อมวลชนก็สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองเอง โดยเสนอเนื้อหาทางการเมืองในรูปแบบของ “บทวิเคราะห์ทางการเมือง” “บทความทางการเมือง” หรือแม้แต่การตั้งฉายาให้กับนักการเมือง

2. **เนื้อหาข่าวสาร** เนื้อหาในช่องทางการสื่อสารทางการเมืองมีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ในความหมายว่า การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรร การต่อสู้ การแข่งขัน ปรับเปลี่ยนอำนาจ เรื่องราวส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับสาธารณะ (Public Affairs) เช่น เรื่องการเลือกตั้ง การทำงานของหน่วยงานของรัฐ ฯลฯ ตัวบุคคลที่อยู่ในข่าวสารจึงเป็นบุคคลสาธารณะ (Public Figures) และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมักกระทบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม (Public Interest)

3. **ช่องทางสำหรับการได้มาซึ่งข่าวสารและการเผยแพร่ข่าวสาร** เป็นไปตามหลักของการสื่อสารมวลชน โดยทั่วไป คือ มีทั้งรูปแบบที่เป็นแบบฉบับเป็นทางการ เช่น พรรคการเมืองเปิดแถลงข่าว นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ ฯลฯ รวมทั้งรูปแบบที่ไม่เป็นทางการซึ่งสื่อมวลชนสามารถควบคุมช่องทางได้มากขึ้น เช่น การเจาะข่าวด้วยการค้นคว้าเอกสาร หรือเลือกสัมภาษณ์ข้าราชการชั้นผู้น้อยที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเหตุการณ์

4. **เป้าหมายในการส่งข่าวสาร** เป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของการสื่อสารทางการเมือง ดังที่กล่าวมาแล้วว่า “การเมือง” เป็นเรื่องของการใช้อำนาจมาจัดการสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตจำนงของผู้กระทำ การดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้อำนาจในเชิงการโน้มน้าวใจ ด้วยคุณลักษณะดังกล่าว ภาพลักษณ์ของการสื่อสารทางการเมืองในสายตาประชาชนทั่วไปมักมีลักษณะเป็น “การสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อการครอบงำ” ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งมีปฏิกิริยาตอบโต้กับการสื่อสารทางการเมืองอยู่ 2 แบบ แบบแรก คือ กลัวและหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสาร อีกแบบหนึ่ง คือ ทำให้ผู้รับสารเกิดความเบื่อหน่าย และเลิกติดตามข่าวสารทางการเมือง

นอกจากนี้ สื่อยังมีรายงานเรื่องราวสาธารณะในลักษณะที่สนับสนุนอุดมการณ์ของรัฐ เช่น Elliot (1980) (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541) วิเคราะห์เนื้อหาข่าวสารที่ถ่ายทอดประเพณีพิธีกรรมระดับชาติต่างๆ ที่เป็นเรื่องราวสาธารณะ (Public Affairs) และพบว่าเนื้อหาดังกล่าวได้ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาเสถียรภาพและความเป็นระเบียบทางการเมือง (Political Order) เอาไว้ เพราะการถ่ายทอดพิธีกรรมเป็นหนทางเชื่อมโยงให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในประเทศชาติ และเกิดความรู้สึกว่าเป็น “พลเมือง” หรือเป็น “ส่วนหนึ่งของชาติ”

การเรียนรู้และการพัฒนาด้านการเมืองการปกครองของประชาชนนั้น เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและดำเนินไปตลอดชีวิตในลักษณะของการสะสม ดังนั้นสถาบันต่างๆ ในสังคมจึงล้วนแล้วแต่มีส่วนในการทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาได้ทั้งสิ้น นับตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน พรรคการเมือง สมาคมวิชาชีพ และสถาบันสื่อมวลชน เป็นสถาบันที่สามารถถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และความคิดเห็นทางการเมืองการปกครองไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง โดยทำหน้าที่ในการพัฒนาด้านการเมืองการปกครองของประชาชนได้ ดังต่อไปนี้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2540)

1. **ทำให้เกิดความสนใจ** การเสนอข่าวสาร เรื่องราวต่างๆ ทั้งในแง่ของตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้นำนโยบาย ความคิดเห็น เป็นประจำสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ย่อมทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารด้านการเมืองการปกครองโดยอัตโนมัติ และค่อยๆ สะสมจนเกิดเป็นความสนใจขึ้น
2. **ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ** เรื่องของการเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและเข้าใจยากสำหรับคนโดยทั่วไป การได้รับข่าวสารอยู่เป็นประจำจากสื่อมวลชน ทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และนิตยสาร ซึ่งช่วยอธิบายเรื่องการเมืองและการปกครองซ้ำแล้วซ้ำเล่าย่อมเป็น โอกาสที่ดี จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ละน้อยจนถึงขั้นใช้งานได้
3. **ทำให้เกิดทัศนคติ** การเสนอข่าวสาร ความคิดเห็น และข้อโต้แย้งทางการเมืองการปกครองของสื่อมวลชน จะสามารถช่วยกำหนดทัศนคติ ค่านิยม และการตัดสินใจแก่ประชาชนได้ ทัศนคติต่างๆ ทางการเมือง เช่น สำนักทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง หน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง เป็นต้น สามารถปลูกฝังได้โดยอาศัยการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน

4. **ทำให้เกิดการปฏิบัติ** เมื่อประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ ยอมรับทัศนคติใหม่ เกิดความตระหนักรู้แล้ว สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ประชาชนลงมือปฏิบัติต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมือง หรือนโยบายการปกครองของรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน การออกเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น การแสดงประชามติ เป็นต้น

ประทุม ฤกษ์กลาง (2534) รายงานว่า สิ่งที่ได้รับด้านการเมืองจากสื่อมวลชน ได้แก่

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
2. ความรู้สึกทางการเมือง
3. ทัศนคติทางการเมือง
2. ความสนใจในการเมือง
3. ทราบความต้องการของประชาชน
4. สังคมประภคิตทางการเมือง
5. การสร้างมติมหาชน
6. การเลือกตั้ง
7. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร” จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อให้ทราบถึงบทบาทของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อผู้รับสารในด้านต่างๆ ตามที่กล่าวข้างต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาข่าวสาร (Information Seeking)

ในสังคมปัจจุบัน ข่าวสารที่ผลิตขึ้นและเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ มีจำนวนมาก จนเป็นเรื่องยากสำหรับแต่ละคนที่จะค้นหาข่าวสารให้ตรงกับความต้องการของตนเอง ซึ่งเรื่องนี้ทำให้นักวิจัยจำนวนหนึ่งสนใจที่จะศึกษาว่าคนเราจะแสวงหาข่าวสารตามที่ตนเองต้องการได้อย่างไร (สวนิต ยมภักย์ และระวีวรรณ ประกอบผล, 2537)

ดันเนอฮิว และทิปตัน (Donohew and Tipton, 1973) ได้สร้างแบบจำลองของการแสวงหา การหลีกเลี่ยง และการจัดการข่าวสาร ซึ่งมาจากความคิดพื้นฐานทางจิตวิทยาสังคมเรื่องความลงรอยของทัศนคติ (Attitude Congruence) ที่ว่า ปัจเจกบุคคลมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่ตรงกับภาพที่เขามีต่อความจริง (His Image of Reality) หรือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะทำให้เขารู้สึกว่าเป็นอันตราย

“ภาพ” (Image) หรือ “ภาพของความจริง” (Image of Reality) ที่คนมีต่อสิ่งหนึ่งนั้นมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ

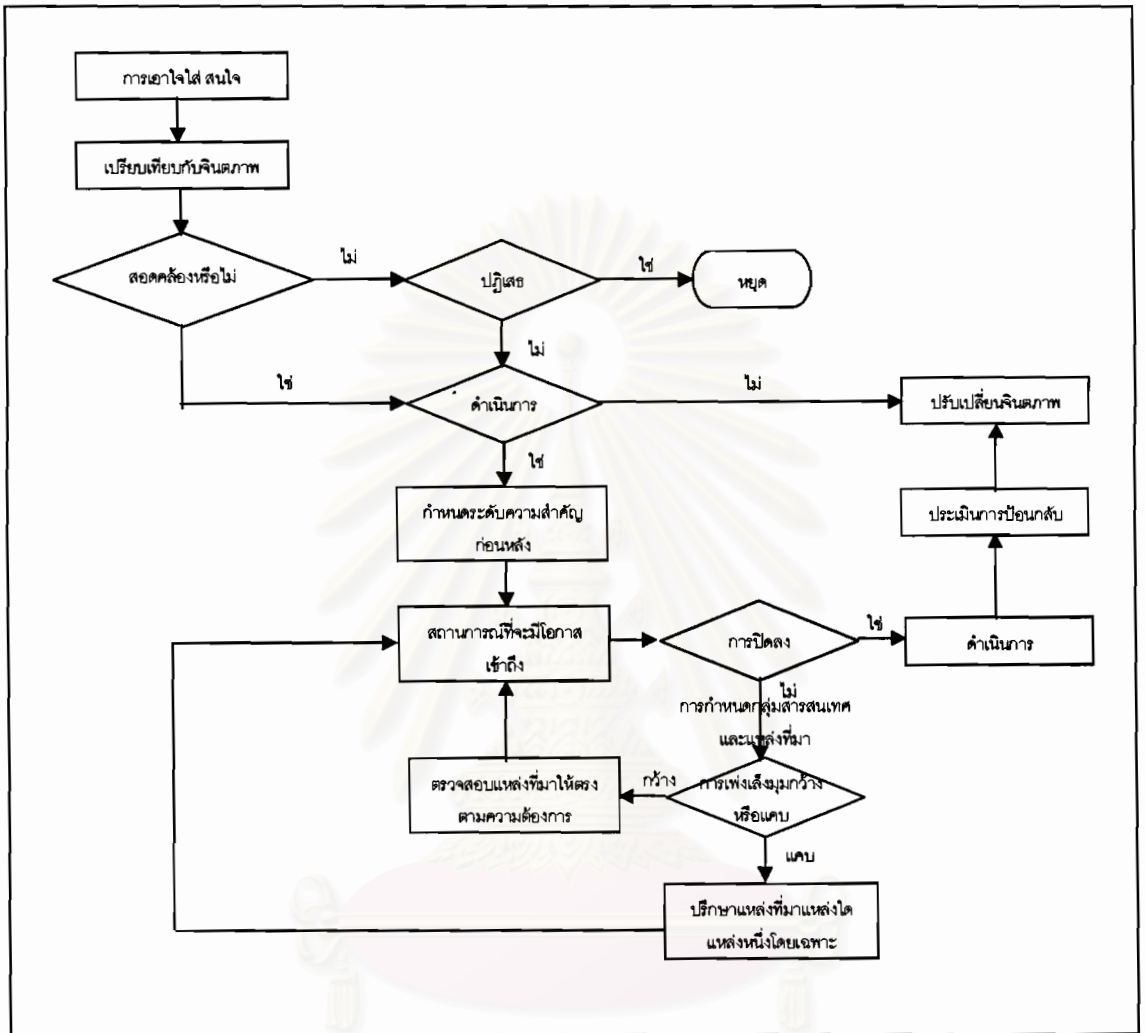
ส่วนแรก เป็นผลของประสบการณ์ตลอดชีวิตของบุคคล ประกอบด้วย เป้าหมาย ความเชื่อและความรู้ของบุคคล

ส่วนที่สอง ประกอบด้วยความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) ของบุคคลซึ่งมีหลายสถานะ รวมทั้งการประเมินความสามารถของตนเองในการควบคุมสถานการณ์ต่างๆ

ส่วนที่สาม ประกอบด้วย “รูปแบบการใช้ข่าวสาร” (Information-Using “Set”) ซึ่งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในการแสวงหาและจัดการข่าวสาร (Seeking and Processing Information)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 2 แบบจำลองการแสวงหา การหลีกเลี่ยง และการจัดการข่าวสารของคตินเนอฮิว และทิปตัน

จากแบบจำลองจะเห็นว่า กระบวนการเริ่มต้นจากบุคคลเปิดรับสิ่งเร้าต่างๆ ซึ่งอาจจะสนใจหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะสิ่งเร้า นั้น

จากนั้นจึงเป็นการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งเร้า (ข่าวสาร) กับ “ภาพ” หรือความรู้สึกที่บุคคลมีอยู่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ณ จุดนี้ระดับความเกี่ยวข้องและความตรงกันระหว่างภาพและข่าวสารจะถูกนำมาเปรียบเทียบกัน ข่าวสารที่ไม่มีคุณค่าจะถูกลบทิ้งไป ซึ่งเท่ากับเป็นการสิ้นสุดกระบวนการและหากพิจารณาว่าข่าวสารนั้นไม่ควรนำมาดำเนินการก็จะถูกทิ้งเช่นกัน ข่าวสารที่ควรดำเนินการต่อก็จะถูกนำมา

จัดลำดับความสำคัญและมีการประเมินว่าควรที่จะหยุดแสวงหาข่าวสารอีกต่อไปหรือไม่ หากเพียงพอที่จะลงมือนำข่าวสารใช้ได้เลย หากไม่เพียงพอก็แสวงหาข่าวสารต่อไป

ขั้นตอนต่อมาคือ การกำหนดลำดับและแหล่งของข่าวสาร โดยแบ่งเป็นเรื่องกว้างๆ โดยแสวงหาข่าวสารจากแหล่งที่เกี่ยวข้องเพิ่มและเรื่องเฉพาะ โดยหาข่าวสารจากแหล่งเฉพาะ จากนั้นจึงนำไปประเมินสถานการณ์อีกครั้งว่าเพียงพอที่จะปิดและหยุดการแสวงหาข่าวสารหรือไม่ เพื่อที่จะนำข่าวสารนั้นไปใช้ได้เลย

จากการใช้หรือการจัดการข่าวสาร บุคคลก็จะประเมินการสื่อสารกลับซึ่งเกิดจากการนำข่าวสารไปใช้เพื่อดูว่าข่าวสารที่นำไปใช้นั้นมีประโยชน์หรือเหมาะสมหรือไม่

ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการคือ การทบทวนภาพที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลจากการสื่อสารกลับ

หากประสบการณ์ใหม่ทำให้เขาเปลี่ยนการรับรู้ที่เขามีต่อสิ่งนั้นและเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนเอง หรือลีลาการแสวงหาข่าวสารของเขาเปลี่ยนไปก็จะทำให้เขาเปลี่ยนภาพที่เขามีต่อสิ่งนั้น แต่หากข่าวสารที่แสวงหามาสนับสนุนการตัดสินใจของเขา เขาก็จะคงภาพเดิมนั้นไว้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2541)

ขณะที่แอทกิน (Atkin, 1973) ได้กล่าวถึงความต้องการในการรับข่าวสารของมนุษย์ว่า ยิ่งมนุษย์มีความไม่แน่ใจในเรื่องใดมากเท่าไร ก็จะมีความต้องการรับข่าวสารมากยิ่งขึ้น โดยการแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. ต้องการรู้ในเหตุการณ์
2. ต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติให้ถูกต้อง
3. ต้องการข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง
4. ต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้สนทนากับผู้อื่น

บุคคลจะเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับการคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทนกับการลงทุนลงแรงและพันธะผูกพันตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าการลงทุนลงแรงหรือการต้องใช้ความพยายามที่จะรับรู้หรือทำความเข้าใจแล้ว บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น ถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยกว่าการลงทุนลงแรง บุคคลก็อาจจะเฉยเมยต่อข่าวสารนั้น และหากการเปิดรับข่าวสารนั้นก็จะทำให้เกิดพันธะผูกพันตามมา เช่น ทำให้เกิดความไม่พอใจหรือไม่แน่ใจ บุคคลก็อาจจะใช้วิธีหลีกเลี่ยงหรือในบางครั้งก็จำใจต้องรับข่าวสารนั้นๆ ทั้งที่ไม่เต็มใจ

3. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก (Consciousness)

จิตสำนึก (Consciousness) เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปทางจิตวิทยาและสังคมศาสตร์ว่า มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องของพฤติกรรมเลย

โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึง “จิตสำนึก” ก็ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ มีความสัมพันธ์กับระบบประสาทกลาง กล่าวคือ เมื่อระบบประสาทกลางสร้างวิถีประสาทที่เกิดความซับซ้อนเพิ่มขึ้นเมื่อใด ย่อมหมายความว่าถึงจิตสำนึก จึงมักเข้าใจว่าจิตสำนึกเป็นความรู้สำนึกตัวหรือรู้สึกมีสติ การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เป็นปกติสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยดี เกิดจากการที่มันสมองส่วนสูงเป็นศูนย์กลางบังคับให้ปฏิบัติงานด้วยดี ยิ่งกว่านั้นยังต้องอาศัยความรู้สำนึกตัวที่เรียกว่า “จิตสำนึก” เป็นเครื่องมือบังคับให้มนุษย์ทำงานได้ถูกต้องด้วยความมีสติ หากปราศจากจิตสำนึกร่างกายก็จะไม่สามารถทำกิจกรรมไปด้วยดีตามความมุ่งหมาย ผู้รู้ในเรื่องนี้ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์และสัตว์จะต้องมีอยู่เสมอ ขาดเสียมิได้ โดยเฉพาะในทางสังคมศาสตร์มีผู้รู้ในเรื่องนี้เคยกล่าวว่า จิตสำนึกนี้เป็นสมบัติที่เกิดมาพร้อมกับความเป็นมนุษย์ แต่สามารถพัฒนาและอบรมกล่อมเกล้าได้ด้วยกระบวนการปลูกฝังทางวัฒนธรรมหรือผ่านกระบวนการเรียนรู้

มีผู้ให้ความหมายของ จิตสำนึก (Consciousness) ไว้ว่าหมายถึง การกระทำที่แสดงออกถึงความเข้าใจและการรับรู้หรือมีความรู้ของบุคคล หรือจิตสำนึกเป็นวิถีจิตชนิดหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเหตุการณ์จากความไม่สำนึกมาเป็นจิตสำนึกได้

สำหรับพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกไว้อย่างกว้างๆ ว่า จิตสำนึกเป็นผลที่ได้มาจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากความสนใจ (Interest) ความเห็น (Opinion) ค่านิยม (Values) ความเชื่อ (Beliefs) และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งความแตกต่างของสิ่งเหล่านี้อยู่ที่ระดับความรู้สึกเป็นสำคัญ ความสำนึกมีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับความเชื่อ (Beliefs) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันของประสบการณ์ของคนทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อ ประสบการณ์ต่างๆ ที่คนมีอยู่ก็จะอยู่เพียงในความทรงจำไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อตนนั้นแสดงว่าเกิดจิตสำนึกถึงสิ่งนั้น

กาญจนา แก้วเทพ (2527) ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตสำนึก (Consciousness) ไว้ว่าคำนี้มีความหมายหลายนัย ในสาขาทางจิตวิทยา หมายถึง สภาวะรู้ตัวทางจิต เช่น คนที่รู้สึกตัวอยู่ว่ากำลังกินข้าว กำลังคิดอะไร เป็นภาวะที่ตรงข้ามกับจิตไร้สำนึก (Unconscious) หรือจิตใต้สำนึก (Subconscious) จิตสำนึกใช้อธิบายลักษณะทางจิตวิทยาของปัจเจกบุคคล ส่วนในทางการเมือง จิตสำนึกหมายถึง ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนกำลังสอดคล้องรับใช้ประโยชน์ของชนชั้นตนเองหรือชนชั้นอื่น จิตสำนึกในความหมายนี้มีลักษณะทางชนชั้นเป็นตัวกำหนด และส่วนมากเป็นความหมายทั่วไปที่ใช้ในภาษาไทยว่า คนๆ นั้นมีจิตสำนึกหรือไม่มีจิตสำนึก ซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับความหมายทางจิตวิทยาก็ได้

จากค่านิยมของ จิตสำนึก (Consciousness) ดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า จิตสำนึกเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์ที่รวมตัวกันขึ้นแล้วมีความสัมพันธ์กันระหว่างประสบการณ์ต่างๆ เหล่านั้น และประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นออกมาเป็นความสำนึก ดังนั้นความสำนึกจึงเป็นพฤติกรรมภายในอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงออกถึงภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆ ในลักษณะที่ตื่นตัวต่อบุคคล ต่อหลักการหรือต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเกิดจากการรับรู้ ซึ่ง ชัยพร วิชชาวุธ ได้กล่าวถึงพฤติกรรมภายในของมนุษย์ไว้ว่า พฤติกรรมที่เป็นการตีความตามข่าวสารที่ได้รับจากความรู้สึก เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นนั้นคืออะไร เรียกว่าการรับรู้ การรับรู้จึงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยความรู้สึกและการตีความ ดังนั้น จิตสำนึกประชาธิปไตยจากการวิจัยชุดนี้จึงหมายถึง ความตื่นตัวหรือความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา

จิตสำนึก มีองค์ประกอบที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognition) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่เป็นส่วนของการรับรู้ หรือเกิดความรับรู้ของสำนึกเป็นหลัก เช่น การรับรู้ (Perception) ความทรงจำ (Memory) ความมีเหตุผล (Reasoning) และการใช้ปัญญา (Intellect) เป็นต้น
2. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบด้านท่าที ความรู้สึก (Affection) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็่็นสิ่งกระตุ้น “ความคิด” อีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของ ความสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกหรือด้านลบ เป็นต้น
3. ส่วนที่เป็นองค์ประกอบทางการปฏิบัติหรือการกระทำ เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิด แนวโน้มในทางปฏิบัติหรือปฏิกิริยาตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัย ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Concept) เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

ผู้ที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยควรมีลักษณะดังนี้

1. ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เช่น ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
2. มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย คือเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
3. ต้องมีความสนใจและปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเป็นผลจากการที่บุคคลผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม สิ่งแวดล้อมต่างๆ คือ สิ่งเร้านั่นเอง โดยเน้นเฉพาะเรื่องของกระบวนการเรียนรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงกล่าวได้ว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อเรื่องราว หรือข่าวสารเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยเรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และเรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ความรู้สึกที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เป็นส่วนประกอบด้านท่าที ความรู้สึก เป็นส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้น “ความคิด” อีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกทางใจของจิตสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านดีหรือไม่ดีต่อการที่จะปฏิบัติในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นการวัดความรู้สึกที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยจึงหมายถึง การวัดความรู้สึกในด้านดีหรือไม่ดีของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ในหน้าที่ที่ตนจะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรู้ในความสำคัญที่จะต้องกระทำเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ความสนใจและปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เป็นองค์ประกอบด้านการปฏิบัติของจิตสำนึกในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงแนวโน้มในทางปฏิบัติหรือปฏิกิริยาตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Concept) เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน ดังนั้นการวัดความสนใจและการปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยจึงหมายถึง การเอาใจใส่ที่จะรับรู้และปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ สนใจที่จะรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง และสนใจปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเป็นประจำและปฏิบัติถูกต้อง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง และมีความจำเป็นกับการเมืองทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) จะเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งการดำรงอยู่ของระบบการเมืองหรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสภาวะดุลยภาพได้ ซึ่งหากระบบการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ (Easton, 1965)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศประชาธิปไตย นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐจะต้องให้หลักประกัน ให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน และภายในขอบเขตของกฎหมาย ที่สำคัญยิ่งก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ และตัวผู้บริหาร หรือรัฐบาลได้ตามความ

ต้องการของคน และการที่ประชาชนมีอิทธิพลต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ทำให้อำนาจไม่ตกอยู่ในสถาบันหนึ่งๆ จึงนับเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบเผด็จการที่มักเป็นเพียงรูปแบบ และเป็นไปเพื่อสนับสนุนระบบการเมือง หรือสอดคล้องตามเจตจำนงของผู้บริหาร หรือรัฐบาลเป็นสำคัญ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีหลายระดับและหลายรูปแบบ โดยมีผู้ให้ความหมายและคำอธิบายไว้แตกต่างกัน ดังนี้

โบรมาจ (Bromage, 1950 อ้างถึงใน นิลนล ใจอ่อนนุ่ม, 2543) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting)
2. การใช้วิธีบังคับหรือชักจูงอย่างไม่เป็นทางการ (Informed Method of Pressure and Persuasion) ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นโดยตรงหรือทางจดหมาย โทรทัศน์ และการเดินขบวนหรือการจลาจล
3. การดำเนินการอย่างเป็นทางการ (Formal Actions) ได้แก่ การใช้สิทธิที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ เช่น การริเริ่มกฎหมาย การแสดงประชามติ

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทั้งปวงของพลเมืองซึ่งต้องการมีอิทธิพลต่อรัฐบาลและการเมือง โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นได้ทั้งถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว กิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นกิจกรรมระดับชาติหรือท้องถิ่นก็ได้

แม็ค ครอสกี (Mc Crosky, 1968 อ้างถึงใน นิลนล ใจอ่อนนุ่ม, 2543) เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมต่างๆ โดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรืออ้อมในการเลือกผู้ปกครองประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสาร การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงินและการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะความกระตือรือร้นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง อาจพิจารณาได้จาก การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ลงคะแนนเสียงตามบัญชี การเขียนและการ

กล่าวสุนทรพจน์ การรณรงค์หาเสียง การแข่งขันกันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียดาย การเป็นทหาร และหน้าที่ด้านตุลาการ

โรเบิร์ตส (Roberts, 1971 อ้างถึงใน นิลุต ใจอ่อนน้อม, 2543) นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจการทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียง การเป็นสมาชิก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง เช่น ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่สถาบันการเมือง กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมืองหรือร่วมฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของกลุ่มการเมือง

ไวเนอร์ (Weiner, 1971 อ้างถึงใน นิลุต ใจอ่อนน้อม, 2543) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การปฏิบัติการโดยสมัครใจใดๆ (Any Voluntary Actions) ไม่ว่าจะเป็ผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์การหรือไม่ เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะใช้วิธีการที่ถูกต้องยอมรับ (ตามกฎหมาย) หรือไม่ก็ตาม โดยมุ่งไปในประเด็นที่จะไปมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะและการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็ระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม

ฮันติงตัน และโดมิงเก (Huntington and Dominguez, 1975 อ้างถึงใน นิลุต ใจอ่อนน้อม, 2543) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง

การจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เห็นได้ชัดและเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ รูปแบบที่จำแนกโดย ซิดนีย์ เวอร์บา และคณะ (Sidney Verba and Norman H. Nie) นอร์แมน ไนย์ (Norman Nie) ซูซาน เวลช์ (Susan Welch) เลสเตอร์ มิลเบรท (Lester Milbrath) และแซมมวล ฮันติงตัน (Samual Huntington) ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาร่วมกันไป เนื่องจากเนื้อหาสาระสำคัญคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สำหรับในประเทศที่ใช้ระบบประชาธิปไตย โดยมีตัวแทนทำงานได้อย่างเต็มที่แล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมของพลเมืองที่สามารถทำได้อย่างสม่ำเสมอ และมีอิทธิพลเหนือผู้นำ โดยทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้คะแนนเสียงสนับสนุนเสมอ ในทางการวิจัยเชิงวิชาการแล้วถือกันว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด และสามารถวัดค่าของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ให้ความเที่ยงตรงมากที่สุด

ซิดนีย์ เวอร์บา และคณะ (Sidney Verba and Norman H. Nie) เห็นว่าการลงคะแนนเสียงเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียงได้ แต่อาจจัดอยู่ในประเภทที่ใกล้เคียงกับกิจกรรมแบบรักชาติ หรือแสดงความรักภักดีต่อระบบการเมือง เช่น การเสียภาษี การเคารพกฎหมาย ผู้ที่ลงคะแนนเสียงมักจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในหน้าที่ของพลเมือง มีความสำคัญเกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคม และการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน การลงคะแนนเสียงไม่อาศัยการสื่อข่าวสาร และแรงจูงใจมากเหมือนการเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบอื่นๆ บุคคลที่ไม่ลงคะแนนเสียงนั้น อาจไม่เห็นความสำคัญของการกระทำของตนต่อผลทางการเมืองก็ได้ บุคคลเหล่านี้ อาจไม่ได้เข้าเกี่ยวข้องกับการเมืองในรูปลักษณะอื่นใดเลย และในทางกลับกันผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบอื่นๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนเสียงก็ได้

ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มักให้นิยามเชิงปฏิบัติการแก่แนวคิดนี้ โดยพิจารณาจากจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (Voting Turnout)

2. กิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง (Party and Campaign Activities) : ซิดนีย์ เวอร์บา และนอร์แมน ไนซ์ (Sidney Verba and Norman H. Nie) อธิบายถึงกิจกรรมประเภทนี้ว่า หมายถึง การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน การทำงานให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งอย่างกระตือรือร้น การเข้าร่วมการประชุมหรือการชุมนุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนด้านการเงินแก่พรรคการเมือง และผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง และการเป็นสมาชิกชมรมทางการเมือง

เลสเตอร์ มิลเบรท (Lester Milbrath) ได้แยกแยะการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้ เป็นการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองในระยะเวลาการเลือกตั้ง หรือระหว่างการเลือกตั้งแต่ละครั้ง เป็นการมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในการรณรงค์หาเสียง รวมถึงการให้ความสนับสนุนด้านการเงิน การชักชวนให้ประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง พยายามชักชวนให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน ตลอดจนการสมัครเข้ารับเลือกตั้ง

เมื่อเปรียบเทียบกับ การลงคะแนนเสียงแล้ว นอร์แมน ไนย์ (Norman H. Nie) เห็นว่าการเข้ามีส่วนร่วม กับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการแรงจูงใจมากกว่า แต่ ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson) ได้รวมเอารูปแบบของการมีส่วนร่วมทั้งสองคือ การลงคะแนนเสียง และการรณรงค์หาเสียงไว้ด้วยกัน เรียกว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (Electoral Activities) ซึ่งจะหมายถึง การกระทำใดที่มีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดผลต่อการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการลงคะแนนเสียง การช่วยหาเสียงเลือกตั้ง การประกาศสนับสนุนผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ฯลฯ

3. กิจกรรมของชุมชน (Community Activities) เป็นกิจกรรมขององค์การหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเมืองและสังคม มีการตั้งกลุ่มโดยให้ความสนใจศึกษา และทำงานเกี่ยวกับปัญหาเหล่านั้น บุคคลจะเข้าร่วมทำงานเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้น ในกลุ่มหรือองค์การเหล่านี้ ซึ่งเป็นองค์การที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะ แต่ไม่ใช่องค์กรของรัฐบาล

ฮันติงตัน ก็กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ โดยเรียกว่ากิจกรรมเชิงองค์การ (Organizational Activities) ซึ่งหมายถึง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของกลุ่มองค์การที่มีเป้าหมายสำคัญและเด่นชัด ในการเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งอาจเป็นจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวกับผลประโยชน์หรือปัญหาเฉพาะเรื่อง หรือผลประโยชน์และปัญหาต่างๆ ไปก็ได้ การที่บุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์การประเภทนี้ แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้กระทำการเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาลด้วยตนเอง ก็ถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบหนึ่ง

4. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล (Contacting Official) หมายถึง การกระทำของบุคคลในลักษณะที่เป็นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาหรือรักษาผลประโยชน์บางอย่างของตนหรือกลุ่มเล็กๆ ของตน ปัญหาที่เขาสงสัยและนำไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลนั้น เป็นสิ่งที่มีผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลนั้น เช่น ปัญหาที่เรียนของบุตร ปัญหาถนนซอยบ้าน ฯลฯ

ซิดนีย์ เวอร์บา และคณะ เรียกการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ว่า “การเข้ามีส่วนร่วมแบบค้ำแคบ” (Particularized Participation) หรือ “การติดต่อเฉพาะเรื่อง” (Particularized Contacting) ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีความสัมพันธ์กับรูปแบบอื่นน้อยมาก

5. การชักจูง (Lobbying) หมายถึง ความพยายามของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือผู้นำพรรคการเมืองเพื่อเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจหรือปัญหาที่มีผลกระทบถึงประชาชน มักอยู่ในรูปของการกระทำเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านร่างกฎหมาย หรือนโยบายอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ

6. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการประท้วง (Protestors) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับที่ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson) เรียกว่า การใช้ความรุนแรง (Violence) ซึ่งหมายถึงความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลด้วยการก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพ (Physical Damage) ต่อบุคคลและทรัพย์สิน ส่วน เลสเตอร์ มิลเบรท (Lester Milbrath) อธิบายว่า ลักษณะของการประท้วงนั้น คือการเข้าร่วมชุมนุมในที่สาธารณะ การจลาจล การก่อความวุ่นวายในการให้ทางการเมืองแก้ไขสิ่งที่เขาเห็นว่าไม่ถูกต้อง อาจเป็นการประท้วงโดยเปิดเผยในรูปของการชุมนุม การเดินขบวน ตลอดจนการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งกฎหมายและนโยบายที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอยู่บ้างระหว่างรูปแบบที่ ฮันติงตัน และเนลสัน เรียกว่า การใช้ความรุนแรงกับรูปแบบที่ มิลเบรท เรียกว่า ลักษณะของการประท้วง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในบทบาทของผู้สื่อข่าวสาร (Communicators) หมายถึง การที่บุคคลจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ส่งจดหมายแสดงความสนับสนุนต่อผู้นำทางการเมืองในการดำเนินการที่เห็นว่าเหมาะสมถูกต้อง ส่งคำประท้วงต่อการดำเนินการที่เห็นว่าไม่ดี รวมถึงการเข้าพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมือง การให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาล เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นไปยังหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ

ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยนด้านวาทะระหว่างบุคคล (Verbal Interchange) และผู้ที่จะมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ได้ จะต้องมีความรู้พื้นฐานการศึกษาที่สูงพอสมควร มีการรับรู้ข่าวสารในระดับสูง และมีความสนใจทางการเมืองสูงด้วย

บุคคลแต่ละคนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่ต่างๆ กัน มิลแบรท พบว่า ประชาชนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน

นอกจากนักวิชาการได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวแล้ว นักวิชาการยังได้แบ่งรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และตามกลุ่มพฤติกรรมเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น

มิลแบรท แบ่งระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากน้อยไปมากไว้ดังนี้ คือ ผู้มีตำแหน่งทางการเมือง (เช่น ประธานาธิบดีหรือนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ประชาชนเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี) ผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ช่วยโฆษณาหาเสียง การร่วมโดยทางอ้อม เช่น อ่านหนังสือพิมพ์หรือดูโทรทัศน์ในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ทัศนคติทางการเมือง ตัดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สวนา พรพัฒน์กุล ได้แบ่งระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก มีดังนี้

1. รับฟังข่าวสารการเมือง
2. ออกเสียงลงคะแนน
3. ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
4. ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
5. ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุน หรือประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบ โดยทั่วไป
6. ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือขอเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือนักการเมือง
7. สนับสนุนด้วยการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง
9. ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
10. เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
11. เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
12. ช่วยหาเงินให้พรรค
13. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
14. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือได้รับเลือกตั้ง

และอาจแบ่งเป็นระดับต่างๆ แบบ Campbell เช่น

1. ระดับสูง (การลงคะแนนเสียงและเข้ามีส่วนร่วมอื่นๆ)
2. ระดับกลาง (การลงคะแนนเสียงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น)
3. ระดับต่ำ (ไม่ลงคะแนนเสียงถึงแม้ว่าจะเข้ามีส่วนร่วมอื่นๆ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปารีชาตินิติमानพ (2534) ได้สรุปรูปแบบ และอธิบายขอบเขตของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้

1. การประท้วง ขอบเขตของกิจกรรม คือ การเดินขบวนเพื่อประท้วงการกระทำที่ไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่ การชะลอการทำงานหรือนัดหยุดงานเพื่อต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้องของรัฐบาล และการร่วมชุมนุมคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม
2. การมีบทบาทในชุมชน ขอบเขตของกิจกรรม คือ การทำงานร่วมกับคนอื่นๆ ในท้องถิ่นอื่น การเป็นสมาชิกองค์กรที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาชุมชน และการติดต่อเจ้าหน้าที่ (ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ) เกี่ยวกับปัญหาสังคม
3. การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การเป็นสมาชิกพรรค การทำงานให้พรรค หรือกลุ่มการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการตีประภาศหรือประภาศสนับสนุนให้ผู้อื่น ได้ทราบโดยทั่วไป การร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง บริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการเข้าสมัครรับเลือกตั้ง
4. การแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็น ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การฟังคำปราศรัยของนักการเมืองหรือการติดตามการหาเสียงของนักการเมือง การเข้าร่วมอภิปรายปัญหาการเมืองตามสถานที่ต่างๆ การเก็บรักษาข่าวสารการเมือง การเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการเรื่องการเมืองและสังคม การเขียนบทความทางการเมืองไปลงสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ และการเขียนจดหมายสนับสนุนหรือประท้วงผู้นำทางการเมือง
5. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

การศึกษาพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากจะจัดเป็นรูปแบบต่างๆ แล้ว ยังสามารถจัดลำดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามากได้อีกด้วย การจัดลำดับดังกล่าวไม่มีมาตรฐานแน่นอน ขึ้นอยู่กับนักวิชาการผู้จัดจะให้ความสำคัญแต่ละกิจกรรมมากน้อยเพียงใด ดังนี้

1. รับฟังข่าวสารทางการเมือง
2. ออกเสียงลงคะแนน
3. ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
4. ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง
5. ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุน หรือประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบกันทั่วไป
6. ติดต่อแสดงความคิดเห็น หรือข้อร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือนักการเมือง
7. สนับสนุนด้วยเงินบริจาคให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง
9. ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
10. เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
11. เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
12. ช่วยหาเงินให้พรรค
13. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
14. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค หรือได้รับเลือกตั้ง

ส่วน มิลเบรท (Milbrath) ได้จัดชั้นประชาชนที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ผู้ต่อสู้ทางการเมือง (Gladiators)
2. ผู้ชม (Spectators) เป็นผู้แสวงหาข่าวสารและออกเสียงเลือกตั้ง
3. ผู้ไม่สนใจทางการเมือง (Apathetics) เป็นผู้เข้าร่วมที่ไม่มีปฏิกิริยาตอบ

ในการวิจัยครั้งนี้จะไม่จัดระดับความสูงต่ำของกิจกรรม แต่จะวัดระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวม โดยนับคะแนนของการเข้ามีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

จะเห็นได้ว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป ซึ่งจากที่กล่าวได้ แบ่งเป็นประเภทของกิจกรรมประเภทต่างๆ กลุ่มพฤติกรรมและจัดเป็นระดับกิจกรรมจากน้อยไปหามาก ดังนั้นในการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง จึงสามารถศึกษาวิเคราะห์ได้หลายแง่ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ศึกษาวิจัยต้องการที่จะให้ความสำคัญกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านใด สำหรับการศึกษารื่อง “การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร” นี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจำกัดขอบเขต เพื่อการศึกษา ดังนี้

1. การใช้สิทธิเลือกตั้ง ลงคะแนนเสียง (ทั้งในระดับท้องถิ่น และ/หรือ ระดับประเทศ)
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ต่อกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชน
3. การเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชน
4. การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
5. การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง
6. สนับสนุนหรือทำงานให้ผู้สมัคร / พรรคการเมือง โดยอาจได้รับค่าจ้างหรือด้วยความสมัครใจ ทั้งในฐานะสมาชิกพรรคการเมืองและไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง
7. การออกเสียงประชามติ
8. ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยวิธีประชาพิจารณ์
9. เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ หรือฟ้องหน่วยงานของรัฐเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นบุคคลฯ ถกเถียงในประเด็นการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ
10. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์การหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคม
11. ติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น
12. ส่งข่าวสาร บทความ ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน

นักรัฐศาสตร์ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นสาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงนักวิชาการผู้สนใจทางพฤติกรรมศาสตร์และการพัฒนาทางการเมือง เป็นการพยายามหาคำตอบว่าเพราะเหตุใดในสังคมหนึ่งจึงมีการขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรวดเร็ว ขณะที่ในอีกสังคมหนึ่งยังมีลักษณะที่เกือบไม่มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของประชาชน ดังนั้น การพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักวิชาการที่สนใจจะพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยส่วนบุคคล ว่าเหตุใดบุคคลหนึ่งจึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่ง

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง คือ พันธุกรรม แรงขับ บุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจและร่างกาย ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมือง

2. ปัจจัยด้านสภาพทางการเมือง ซึ่งเป็นส่วนของสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 ระดับการพัฒนา เป็นลักษณะของกระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมทันสมัย กระบวนการนี้จะเป็นผลให้สังคมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป มีการขยายตัวของเมือง สร้างความเป็นเมือง (Urbanization) การสร้างความเป็นอุตสาหกรรมภายในประเทศ (Industrialization) ระดับการศึกษาของคนสูงขึ้น ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถสร้างข้อเรียกร้อง (Demand) เข้าสู่ระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

2.2 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิถีทางการเมือง เช่น กฎเกณฑ์ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง บุคคลที่ไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ และผู้ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ได้หมายความว่า จะเข้าร่วมทางการเมืองเสมอไป

- 2.3 สถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะระบบพรรคการเมืองยังมีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองมากเท่าไร อัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองยิ่งสูงขึ้น เพราะพรรคการเมืองจะพยายามใช้วิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เลือกตั้ง โดยการตอบสนองผลประโยชน์ของประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- 2.4 ลักษณะการเลือกตั้ง ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง คือ ความรู้สึกที่มีต่อการเลือกตั้ง บุคคลมีแนวโน้มที่จะไปเลือกตั้งเพราะเขารู้สึกว่าเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนั้นยังมีปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น ความเข้าใจในการเลือกตั้งผู้สมัคร การโฆษณา สื่อสาร ตลอดจนจนเขตการเลือกตั้งที่ชัดเจน เป็นต้น
- 2.5 การได้รับข่าวสารทางการเมือง ทำให้มีการสื่อสารทางการเมือง จะมีผลต่อความรู้สึกถึงผลกระทบจากการปฏิบัติงานของรัฐบาล ความรู้สึกในด้านความสามารถทางการเมือง และความสนใจ โดยที่จะกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจากสื่อมวลชน เช่น การเจรจา การประชุม

โดยบุคคลที่สนใจการเมืองจะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และมีการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการมากขึ้น มีแนวโน้มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้บุคคลที่สนใจทางการเมืองมีการหาข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นตามไปด้วยและเป็นข่าวสารทางการเมืองที่บุคคลนั้นสนใจ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังมีบทบาทสำคัญในด้านการให้ข่าวสารทางการเมือง

3. สภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นตัวแปรเป็นรูปธรรม และมองเห็นได้ชัดเจนมากที่สุด นอกจากนี้ตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมยังเป็นตัวแปรต้น (ที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอื่นๆ อีกด้วย) เช่น ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพทางการเมือง ทักษะทางการเมือง เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของบุคคล ที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกองค์กร อายุของบุคคล ความแตกต่างทางเพศ ศาสนา และผิว ปัจจัยเหล่านี้มีสหสัมพันธ์สูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของบุคคลพิจารณาจาก ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ การพิจารณาว่าบุคคลใดมีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงหรือต่ำนั้น พิจารณาจากระดับความสูงต่ำของปัจจัยทั้ง 3 ดังกล่าวเป็นสำคัญ

ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล ขึ้นอยู่กับระบบการเมืองและสถาบันรัฐธรรมนูญของประเทศนั้นเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงไร วิธีใด และโดยใครบ้างที่จะก่อให้เกิดสังคมที่มั่นคง ซึ่งประชาชนสามารถดำรงชีวิตที่ดีได้

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีผลมาจากการอ่านนิตยสารแนวการเมืองของผู้่านิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครเป็นสำคัญ

5. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร (Demographics of Characteristics of Audience)

ผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันในหลายด้าน ทั้งลักษณะภายนอกและลักษณะภายในจิตใจ เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา บุคลิกภาพ ทักษะคิด ประสบการณ์ แรงจูงใจ และรูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นต้น คุณสมบัติเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารในการสื่อสาร การวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยการศึกษาตัวแปรที่มีความชัดเจน อันเป็นลักษณะส่วนตัวของบุคคล คือ อายุ เพศ การศึกษา รายได้ อาชีพ ภูมิลำเนา ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ ลักษณะตัวแปรกลุ่มนี้เรียกว่า ตัวแปรทางประชากร (Demographic Variables)

แนวคิดด้านประชากรนี้เป็นแนวทฤษฎีของความเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้น เป็นความเชื่อที่ว่า มนุษย์ดำเนินชีวิตตามแบบฉบับที่สังคมวางเป็นแม่บทไว้ พฤติกรรมของคนที่มีอายุวัยเดียวกัน จะเป็นเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพสังคมได้วางแบบอย่างไว้ให้แล้วสำหรับคนรุ่นนั้นๆ สังคมทำให้ผู้หญิงมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมต่างจากผู้ชาย คนที่มีการศึกษามีพฤติกรรมแตกต่างไปจากคนที่ด้อยการศึกษา กล่าวโดยสรุปก็คือ แนวคิดด้านประชากรเชื่อในความคิดที่ว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสื่อสารจัดเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เมื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติทางประชากรแตกต่างกันมีพฤติกรรมทั่วไปแตกต่างกัน ดังนั้น นักวิชาการสื่อสารบางกลุ่มจึงเชื่อว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของบุคคลนั้นๆ จึงแตกต่างกันด้วย พฤติกรรมการสื่อสารดังกล่าวนอกจากจะหมายถึงการเลือกใช้ถ้อยคำในภาษาหรืออวัจนภาษา ตลอดจนกลยุทธ์ในการสื่อสารให้สำเร็จตามประสงค์แล้ว ยังรวมไปถึงการเลือกใช้สื่อหรือการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ตามที่ผู้รับสารต้องการ งานวิจัยที่ใช้แนวทฤษฎีประชากรมักมองหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ

โดยทั่วไปผู้รับสารจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะลักษณะทางประชากร (Demographic Characteristics) อันได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (ปรเม สตะเวทิน, 2540)

1. อายุ

อายุของผู้รับสารเป็นลักษณะประการหนึ่งที่เราสามารถใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม บุคคลที่มีอายุน้อยกว่ามักจะมีความคิดเสรีนิยมมากกว่า (More Liberal) คนที่มีอายุมาก ในขณะที่คนที่มีอายุมากมักจะมีความคิดอนุรักษนิยมมากกว่า (More Conservative) คนที่มีอายุน้อย และคนที่มีอายุน้อยมักจะยึดถืออุดมการณ์กว่า (More Idealistic) ใจร้อนกว่า (More Impatient) และมองโลกในแง่ดีกว่า (More Optimistic) คนที่มีอายุมาก ในขณะที่คนที่มีอายุมากมักจะเป็นคนที่ยึดถือการปฏิบัติมากกว่า (More Pragmatic) มีความระมัดระวัง (Cautious) และมองโลกในแง่ร้าย (Pessimistic) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากคนที่มีอายุมากมีประสบการณ์ในชีวิตมากกว่าคนที่มีอายุน้อย มักไม่ค่อยยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคม เพราะการเปลี่ยนแปลงในสังคมย่อมมีผลกระทบต่อทรัพย์สิน สถานะทางสังคมและความลำบากในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่คนรุ่นใหม่ไม่เคยประสบมาก่อน ทำให้ทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดของคนต่างรุ่นต่างวัยไม่เหมือนกัน เช่น คนรุ่นใหม่ไม่เคยรู้จักการทุจริตการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2500 เป็นต้น

วิลเลียม บรู๊ค (William D. Brooks, 1971) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์สื่อมวลชนผู้รับสารตามลักษณะทางประชากรด้านอายุไว้ 3 ประการ คือ

1. อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม
2. อายุเป็นสิ่งที่กำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการงู้อใจ
3. กลุ่มคนที่มีอายุต่างกัน ลักษณะของการใช้สื่อมวลชนก็แตกต่างกัน

2. เพศ (Sex)

ความแตกต่างระหว่างเพศทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารแตกต่างกัน กล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มและความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นจากการรับและส่งข่าวสารนั้นด้วย

นอกจากนั้นการวิจัยหลายเรื่องยังพบว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้แตกต่างกัน ผู้หญิงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหวหรือเจ้าอารมณ์ โอนอ่อนผ่อนตาม และเป็นแม่บ้านแม่เรือน ผู้หญิงถูกชักจูงใจมากกว่าผู้ชาย และผู้ชายใช้เหตุผลมากกว่าผู้หญิง รวมทั้งสามารถจดจำข่าวได้มากกว่าผู้หญิงด้วย แต่ผู้หญิงเป็นเพศที่ยังถึงใจคนได้ดีกว่าผู้ชาย

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน เพศหญิงมักจะใช้เวลาในการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย โดยนิยมดูรายการละคร ในขณะที่เพศชายนิยมอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า

3. การศึกษา (Education)

การศึกษาหรือความรู้ (Knowledge) เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้นคนที่มีการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน ย่อมมีความรู้ที่ลึกซึ้งคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกันไป คนที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดีจะได้เปรียบในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะมีความรู้กว้างขวาง เข้าใจมากกว่า ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ โดยทั่วไปคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อสารมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ และคนที่มีการศึกษาสูงมักใช้สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ ในขณะที่คนที่มีการศึกษาต่ำมักใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

4. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio – economic Status)

สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติและชาติพันธุ์ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว ซึ่งหากผู้รับสารมีปัจจัยเหล่านี้แตกต่างกันก็จะส่งผลให้มีค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นในส่วนของรายได้ คนที่มีฐานะดีหรือมีรายได้สูงมักใช้สื่อมวลชนมาก และมักเป็นรายการเกี่ยวกับเรื่องข่าวสารการบ้านการเมือง ปัญหาสังคม และเศรษฐกิจต่างๆ

โดยทั่วไป บุคคลย่อมมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่างกันไป โดยพิจารณาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ความแตกต่างทางด้านสรีระ ภูมิหลัง และสภาพแวดล้อมตามที่แชรรมม์ (Schramm, 1962) กล่าวไว้ว่า

1. **การศึกษา** พบว่าผู้มีการศึกษาคิดจะแสวงหาผลประโยชน์จากสื่อต่างๆ และเพิ่มความรู้
2. **เศรษฐกิจ** พบว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะให้ความสนใจในการอ่านหนังสือนิยายสารมาก และชอบบทบรรณาธิการ เรื่องราวเกี่ยวกับการเมือง ตลอดจนปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และวิทยาการ

3. **อายุ** ผู้ที่มีอายุมากขึ้นมักจะนิยมรับข่าวสารที่เป็นทางการมากกว่าข่าวบันเทิงและสนใจการเมืองอย่างจริงจังมากกว่า
4. **เพศ** เพศหญิงมักจะสนใจอ่าน ฟัง หรือชมรายการแม่บ้าน บ้านเทิง ในขณะที่เพศชายมักจะสนใจข่าวกีฬา
5. **ศาสนา** ในสังคมหนึ่งๆ มักมีผู้นับถือศาสนาต่างกัน ดังนั้นการเสนอเรื่องราวที่ขัดแย้งกันทางศาสนาจึงไม่ควร
6. **ที่อยู่อาศัย** ผู้รับสารที่อยู่ในท้องถิ่นต่างกัน มักมีความสนใจต่างกัน ในบางสิ่ง ทั้งนี้เพราะวิถีการดำเนินชีวิตต่างกัน
7. **ทัศนคติ** ความเชื่อ และแนวความคิดของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไป

ดังนั้น จากทฤษฎี แนวความคิดด้านการสื่อสาร ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร ทฤษฎีการเลือกรับสาร ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสารและลักษณะของผู้รับสาร จะช่วยให้ผู้ส่งสารได้พิจารณาเลือกสารและช่องทางการส่งสารให้เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่ผู้ส่งสารประสงค์จะให้สาร ไปถึงและมีประสิทธิผลสูงสุด

สำหรับทฤษฎีด้านประชกรนั้น มีเสนอไว้หลายแนวด้วยกัน แต่ในงานวิจัยนี้เลือกพิจารณาตามแนวทางที่มีผู้รวบรวมรายงานค้นคว้าและงานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร โดย ยูบล เบญจรงค์กิจ (2534) ซึ่งเสนอว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารแตกต่างกัน ตัวแปรทางประชากร (Demographic Variables) อันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic Status) มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. อายุและการเปิดรับสื่อ

อายุและการศึกษา มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับการรับสารทางสื่อมวลชน จากการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนของเด็กอเมริกัน พบว่า เด็กวัยตั้งแต่สองขวบจนถึงแปดขวบดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้นเมื่อวัยเพิ่มขึ้น และเปิดรับสื่อทุกชนิด โดยส่วนใหญ่แล้วเด็กใช้สื่อเพื่อความบันเทิง เช่น รายการบันเทิง การ์ตูน และเพลงสมัยใหม่ เด็กจะเริ่มฟังวิทยุโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่นๆ ทั้งหมด และเริ่มอ่านหนังสือเองเมื่อมีอายุมากกว่าดูโทรทัศน์

สำหรับวัยผู้ใหญ่ นั้น การเปิดรับสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์มีมากพอกัน แต่เมื่อถึงช่วงอายุ 40 ปี ปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์จะลดลงเล็กน้อย อาจเนื่องมาจากสายตาเสื่อมลง และเมื่อถึงวัยเกษียณอายุทำงาน 55-60 ปี ปริมาณการดู โทรทัศน์ก็กลับเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ซึ่งคงเนื่องมาจากมีเวลาว่างมากขึ้น ส่วนใหญ่แล้วการใช้สื่อมวลชนของผู้สูงอายุจะเป็นไปเพื่อคลายความเหงา

สำหรับปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์นั้น มีลักษณะเพิ่มขึ้นหรือลดลงในทำนองเดียวกัน ผู้ใหญ่ที่มีวัย 50 ปี อ่านหนังสือพิมพ์ถึง 77% แต่เมื่อถึงอายุ 65 ปี ปริมาณก็ลดลงอย่างมาก ในหมู่วัยรุ่นและหนุ่มสาว เวลาที่ให้กับการอ่านหนังสือพิมพ์มีไม่สูงเท่ากับเวลาที่ให้กับการชม โทรทัศน์ ในยุคที่ความนิยมชมวีดิทัศน์ค่อนข้างเฟื่องฟูนี้ ตัวเลขการชมภาพยนตร์ของผู้รับสารลดลงมาก อย่างไรก็ตาม คินิตยสารและภาพยนตร์ก็ยังเป็นสื่อที่วัยรุ่นสาวสนใจและเปิดรับมากกว่าวัยอื่น เนื่องจากเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้รับสารในวัยรุ่นสร้างความคิดและแสวงหาแบบแผนการดำเนินชีวิตได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น

2. การศึกษาและการเปิดรับสื่อมวลชน

การศึกษามีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับการเปิดรับสาร กล่าวคือ การเลือกเปิดรับสื่อมวลชน และระดับของการศึกษาจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับข่าว และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน และยังมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเปิดรับเนื้อหาด้านบันเทิงจากสื่อ ผู้รับสารที่มีการศึกษาสูงจะเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย ส่วนผู้ที่มีการศึกษาน้อยจะฟังวิทยุมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าในหมู่ผู้สูงวัยที่มีการศึกษาสูง การชมภาพยนตร์จะมีน้อยมาก กล่าวโดยสรุปคือเมื่อคนที่มีการศึกษาในระดับสูงต้องการจะจัดสรรเวลาในการเปิดรับสื่อให้เหมาะสม โดยลดเวลาที่ให้กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากว่าที่จะลดเวลาที่ให้กับสื่อสิ่งพิมพ์

นอกจากความแตกต่างด้านปริมาณการเปิดรับสื่อแล้ว ยังพบความแตกต่างเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้รับสารนิชมรับจากสื่อด้วย คนที่มีการศึกษาสูงและอายุมาก นิยมเปิดรับข่าวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาน้อยและอายุน้อย ผลของการศึกษาวิจัยทั้งหลายทำให้มองเห็นค่อนข้างชัดเจนว่ายิ่งคนที่มีการศึกษาสูงเท่าไร ความสนใจข่าวสาร บทบรรณาธิการและคอลัมน์ที่มีเนื้อหาหนักก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น สถานีโทรทัศน์สาธารณะ (Public Television) ซึ่งเสนอรายการที่เน้นเนื้อหาเพื่อสาธารณชน รายการเพื่อการศึกษา จึงมีผู้รับสารเป็นกลุ่มผู้มีการศึกษาสูงมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย

3. เพศและการเปิดรับสื่อ

ผู้ชายและผู้หญิง มีการเปิดรับสื่อมวลชนแตกต่างกัน ผู้หญิงใช้เวลาในการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าผู้ชาย โดยรายการที่ผู้หญิงนิยม คือ รายการละคร ในขณะที่ผู้ชายนิชมอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า หากดูโทรทัศน์ผู้ชายนิชมดูรายการข่าวและกีฬา อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้รับสารทั้งผู้ชายและผู้หญิงในขณะชมโทรทัศน์ พบว่า การดูโทรทัศน์ของผู้ชายนั้นมักจะเกิดขึ้นในขณะที่พักผ่อน แต่สำหรับผู้หญิงแล้วมักจะดูโทรทัศน์ไปพร้อมๆ กับทำงานอื่นๆ ที่ต้องใช้สมาธิและพลังงานมากพอสมควร

4. รายได้กับการเปิดรับสื่อ

รายได้เป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic Status) ของบุคคล รายได้นั้นเป็นตัวแปรที่มีบทบาทใกล้เคียงกันกับตัวแปรทางการศึกษา เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงมาก โดยเฉพาะแล้วคนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีรายได้สูงตามไปด้วย ส่วนคนที่มีการศึกษาน้อยนั้นมักมีรายได้น้อยถึงปานกลาง ดังนั้นตัวแปรทั้งสองตัวนี้จึงถูกมองรวมกัน ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ผู้ที่มีรายได้สูงมักเป็นผู้นิชมเปิดรับสื่อถึงพิมพ์และนิชมเนื้อหาที่ค่อนข้างหนัก ไม่ค่อยสนใจเนื้อหาด้านบันเทิง คนที่มีฐานะดีและมีการศึกษาสูงเป็นกลุ่มคนที่ได้รับข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระจากสื่อมวลชนมากที่สุด

ผู้ที่มีรายได้สูงนั้นมักมีการศึกษาสูง มีตำแหน่งหน้าที่การงานดี จึงมักถูกผลักดันให้มีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ หาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ การเปิดรับข่าวสารจึงจำเป็นสำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้มากกว่ารายการโทรทัศน์ซึ่งส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาด้านความบันเทิง นอกจากนี้ตำแหน่งหน้าที่การงานมักทำให้กลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้ต้องมีภาระและงานสังคมมากมาย การชมโทรทัศน์จึงเป็นไปได้น้อย ในขณะที่การอ่านหนังสือพิมพ์ทำได้ง่ายกว่ามาก อาจอ่านในขณะที่นั่งรถไปทำงานหรืออ่านที่ทำงานในขณะที่พักก็ได้ และความบันเทิงของคนกลุ่มนี้อาจแสวงหาได้ง่ายจากสถานเริงรมย์ โดยไม่ต้องพึ่งพาโทรทัศน์ โทรทัศน์จัดว่าเป็นสื่อที่ใช้ความพยายามน้อย (Low Effort) และทักษะต่ำ (Low Skills) ดังนั้นกลุ่มผู้รับสารที่มีการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ ซึ่งมีทักษะในการอ่านน้อยและขาดเงินในการที่จะไปหาความบันเทิงอื่นๆ จึงมักอาศัยเครื่องรับโทรทัศน์เป็นเครื่องช่วยให้ชีวิตประจำวันรื่นรมย์และน่าสนใจมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการศึกษาของผู้รับสารมีลักษณะทางประชากรด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นในด้านใดด้านหนึ่งก็สามารถส่งผลให้ผู้รับสารเหล่านั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะลักษณะทางประชากรของผู้รับสารแต่ละคนจะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการรับและส่งข่าวสารของผู้รับสารเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร” จึงต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) ศึกษาเรื่อง ข้าราชการทางการเมืองของคนไทย พบว่าความรู้ข้าราชการทางการเมืองของคนไทยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง บุคคลที่มีระดับข้าราชการทางการเมืองสูงรับข้าราชการทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์มากกว่าแหล่งอื่นๆ ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีระดับข้าราชการการเมืองแตกต่างกัน ได้แก่ ชนชั้นทางสังคมโดยเฉพาะระดับการศึกษา รายได้ และเพศ การมีระดับข้าราชการการเมืองที่แตกต่างกันมิได้ทำให้คนไทยมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงต่ำแตกต่างกันแต่อย่างใด บุคคลที่ระดับข้าราชการเมืองสูงยังมีความรู้สึกห่างเหินการเมืองสูง นอกจากนี้ผู้ที่มีการเมืองสูงกว่าจะรับรู้และเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของสถาบันและองค์กรทางการเมืองต่างๆ ของรัฐ มีอัตราการเข้าร่วมทางการเมืองและอัตราการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่เกิดจากสำนึกในตนเองสูงกว่าผู้ที่มีระดับข้าราชการเมืองต่ำ

นาวาอากาศเอก มาโนช เวชพันธุ์ (2533) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการประจำ: ศึกษาเปรียบเทียบข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร อยู่ในระดับสูง และไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร อยู่ในระดับต่ำ และไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับบทบาทหรือกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร มีส่วนร่วมในระดับต่ำคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสื่อสารทางการเมือง และด้านการมีบทบาทในชุมชน

วิภาดา บุญนาค (2533) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าระดับการสื่อสาร เพศ อายุ และการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สื่อบุคคลและสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน สื่อมวลชนที่เปิดรับบ้อยที่สุดคือ วิทยุ ส่วนสื่อบุคคลคือ เพื่อนบ้าน โดยมีการพูดคุยบ้อยที่สุด

จิตกานต์ ธนาโอฬาร (2536) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัย: ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารกับสื่อบุคคลมีผลต่อการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เปิดรับสื่อมวลชนเพื่อข่าวสารประเภทให้ความบันเทิง ส่วนการเปิดรับข่าวสารการเมืองนั้น นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ติดตามจากสื่อโทรทัศน์ในระดับค่อนข้างสูงและจากหนังสือพิมพ์และวิทยุในระดับปานกลาง สื่อบุคคลที่นิสิตนักศึกษามีการสื่อสารทางการเมืองด้วยมากที่สุดคือกลุ่มเพื่อน รองลงมาคือ บุคคลในครอบครัว โดยมีการสื่อสารกับสื่อบุคคลทั้งสองกลุ่มเป็นครั้งคราว ส่วนครู อาจารย์ เป็นสื่อบุคคลที่นิสิตนักศึกษามีการสื่อสารทางการเมืองในระดับค่อนข้างน้อยมาก

ร.ศ.อ. หฤทัย จารุชัยนิวัฒน์ (2542) ทำการศึกษาเรื่องความรู้และความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ศึกษาในหลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ 23 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความสนใจ การเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาทางเศรษฐกิจ สังคมและภารกิจหน้าที่ที่แตกต่างกันมิได้มีผลทำให้ความรู้ ความสนใจ การเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

นิลุบล ใจอ่อนนุ่ม (2543) ทำการศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลในระดับปานกลาง โดยระดับการเปิดรับแตกต่างกันตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพ ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมนั้นกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับต่ำ โดยระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันตามระดับการศึกษา และในส่วนขอระดับความเข้าใจวิธีการเลือกตั้งแบบใหม่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง โดยแตกต่างกันตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพ นอกจากนี้การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากงานวิจัยข้างต้นสามารถสรุปแนวโน้มผลการวิจัยได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีระดับ
ข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ รายได้ และระดับการศึกษา โดยผู้ที่มีระดับข่าวสารทาง
การเมืองสูงมีอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีระดับข่าวสารทางการเมืองต่ำ ระดับการ
สื่อสาร เพศ อายุ และการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และกลุ่มตัวอย่างมี
ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยใช้การสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวัดตัวแปรเพียงครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ผู้ตอบเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population)

แบ่งประชากรในการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. นิตยสารแนวการเมือง

ผู้วิจัยได้กำหนดนิตยสารแนวการเมืองเป็นประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งเป็นนิตยสารที่นำเสนอข่าวสาร ข้อมูล ทุกแง่มุม โดยเน้นบทความ บทความวิเคราะห์เจาะลึกทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมที่วางจำหน่ายทั่วไป

2. ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง

ทำการศึกษาโดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาจะต้องมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และติดตามอ่านนิตยสารดังกล่าวเป็นประจำคืออย่างน้อยเดือนละ 1 ฉบับ

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

1. นิตยสารแนวการเมือง

ใช้วิธีการศึกษาโดยการวิเคราะห์แนวคิดในนิตยสารแนวการเมืองทั้งหมด 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ที่ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ เพื่อหาประเด็นการเมืองที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของนิตยสารแนวการเมืองดังกล่าว โดยศึกษานิตยสารแนวการเมืองที่ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2547 จำนวนทั้งสิ้น 36 ฉบับ

2. ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง

กลุ่มตัวอย่างคือผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และติดตามอ่านนิตยสารแนวการเมืองดังกล่าวเป็นประจำ คืออย่างน้อยเดือนละ 1 ฉบับ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับ และเนื่องจากไม่ทราบตัวเลขที่แน่นอนของจำนวนผู้อ่านนิตยสารดังกล่าวเป็นประจำ ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลจากการสอบถามผู้ผลิตถึงยอดตีพิมพ์ในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งนิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับ มียอดตีพิมพ์และจัดจำหน่ายรวมในกรุงเทพมหานครประมาณ 380,000 ฉบับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Taro Yamane (อ้างถึงใน วิเชียร เกตุสิงห์, 2543) ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1. นิติสารแนวการเมือง

ใช้วิธีการศึกษาโดยการวิเคราะห์ประเด็นการเมืองในนิติสารแนวการเมืองทั้งหมด 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ที่ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2547 โดยการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยในเดือนกรกฎาคม กันยายน และพฤศจิกายน กำหนดเลือกนิติสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับที่ตีพิมพ์และวางจำหน่ายในสัปดาห์ที่ 1 และ 3 สำหรับเดือนสิงหาคม ตุลาคม และธันวาคม กำหนดเลือกนิติสารแนวการเมืองที่ตีพิมพ์และวางจำหน่ายในสัปดาห์ที่ 2 และ 4 เพื่อให้นิติสารมีการกระจายตัว ซึ่งจากการสุ่มตัวอย่างนี้ทำให้ได้จำนวนนิติสารแนวการเมืองทั้งสิ้น 36 ฉบับ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเลือกตัวอย่างของนิติสารแนวการเมืองที่ใช้ในการศึกษา

เดือน \ สัปดาห์ที่	1	2	3	4
กรกฎาคม	✓		✓	
สิงหาคม		✓		✓
กันยายน	✓		✓	
ตุลาคม		✓		✓
พฤศจิกายน	✓		✓	
ธันวาคม		✓		✓

หลังจากนั้นจึงนำนิติสารแนวการเมืองที่เลือกมาศึกษาประเด็นการเมืองที่นำเสนอในนิติสารแนวการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำแบบสอบถาม และประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามพื้นที่ของเขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 50 เขต ดังนี้
(สำนักสารสนเทศ กรุงเทพมหานคร, 2547)

1. คลองสาน	2. คลองเตย	3. คลองสามวา
4. คันนายาว	5. จตุจักร	6. จอมทอง
7. คอนเมือง	8. ดินแดง	9. คูสิต
10. คลิ่งชัน	11. ทวีวัฒนา	12. ทุ่งครุ
13. ธนบุรี	14. บางกะปิ	15. บางกอกน้อย
16. บางกอกใหญ่	17. บางขุนเทียน	18. บางเขน
19. บางคอแหลม	20. บางแค	21. บางซื่อ
22. บางนา	23. บางบอน	24. บางพลัด
25. บางรัก	26. บึงกุ่ม	27. ปทุมวัน
28. ประเวศ	29. ป้อมปราบฯ	30. พญาไท
31. พระนคร	32. พระโขนง	33. ภาษีเจริญ
34. มีนบุรี	35. ยานนาวา	36. ราชเทวี
37. ราษฎร์บูรณะ	38. ลาดกระบัง	39. ลาดพร้าว
40. วังทองหลาง	41. วัฒนา	42. สะพานสูง
43. สาทร	44. สายไหม	45. สัมพันธวงศ์
46. สวนหลวง	47. หนองจอก	48. หนองแขม
49. หลักสี่	50. ห้วยขวาง	

เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีลักษณะทางประชากรคล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ใน 5 ของจำนวนเขตทั้งหมด ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 เขต หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการนำรายชื่อเขตทั้ง 50 เขตมาเรียงลำดับตัวอักษรภาษาไทย และจัดทำสลากหมายเลขประจำแต่ละเขต ตั้งแต่ 1-50 และจับสลากขึ้นมา 20 เขต ได้เขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ดินแดง	2. บางพลัด	3. ราชเทวี
4. บางกอกใหญ่	5. บางแค	6. พระนคร
7. คูสิต	8. ประเวศ	9. บางกะปิ
10. ทวีวัฒนา	11. ห้วยขวาง	12. สาทร
13. ป้อมปราบฯ	14. บางรัก	15. หนองจอก
16. คลองเตย	17. ภาษีเจริญ	18. บางซื่อ
19. ธนบุรี	20. ทุ่งครุ	

ขั้นตอนที่ 2

เลือกเก็บข้อมูลในแต่ละเขตเท่าๆ กัน คือเขตละ 20 คน โดยเก็บข้อมูลจากผู้ที่อยู่อาศัยหรือทำงานอยู่ในเขตต่างๆ ทั้ง 20 เขต และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสอบถามด้วยวาจว่ากลุ่มตัวอย่างติดตามอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับใดฉบับหนึ่งดังกล่าวเป็นประจำ คือเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 12 ฉบับ

ขั้นตอนที่ 3

สำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีคุณสมบัติตรงตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง รวมทั้งสิ้น 400 คน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ตัวแปร คือ

1. ลักษณะทางประชากร
2. การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง
3. จิตสำนึกประชาธิปไตย
4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่าน

ตัวแปรในการวิจัยจำแนกตามสมมติฐานของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1: ผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ: ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม: การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง

สมมติฐานที่ 2: ผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ: ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม: จิตสำนึกประชาธิปไตย

สมมติฐานที่ 3: ผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ: ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม: การมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานที่ 4: การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองใน กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตย

ตัวแปรอิสระ: การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง

ตัวแปรตาม: จิตสำนึกประชาธิปไตย

สมมติฐานที่ 5: การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองใน กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปรอิสระ: การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง

ตัวแปรตาม: การมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานที่ 6: จิตสำนึกประชาธิปไตยของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองใน กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปรอิสระ: จิตสำนึกประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม: การมีส่วนร่วมทางการเมือง

เกณฑ์การให้คะแนนและตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มและวิธีการวัดค่าตัวแปรไว้ ดังนี้

1. เพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 เพศชาย

1.2 เพศหญิง

2. อายุ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

2.1 อายุ 18 - 25 ปี

2.2 อายุ 26 - 33 ปี

2.3 อายุ 34 - 41 ปี

2.4 อายุ 42 - 49 ปี

2.5 อายุ 50 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา แบ่งเป็น 6 กลุ่ม คือ

- 3.1 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา
- 3.2 มัธยมศึกษา
- 3.3 ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา
- 3.4 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- 3.5 ปริญญาโท
- 3.6 ปริญญาเอก

4. อาชีพแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

- 4.1 นักเรียน / นักศึกษา
- 4.2 ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ / พนักงานองค์กรของรัฐ
- 4.3 พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง
- 4.4 ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- 4.5 พ่อบ้าน / แม่บ้าน

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแบ่งเป็น 6 กลุ่ม คือ

- 5.1 ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน
- 5.2 5,000 – 15,000 บาทต่อเดือน
- 5.3 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน
- 5.4 25,001 – 35,000 บาทต่อเดือน
- 5.5 35,001 – 45,000 บาทต่อเดือน
- 5.6 สูงกว่า 45,000 บาทต่อเดือน

6. นิตยสารแนวการเมืองที่เป็นสมาชิกหรืออ่านเป็นประจำ

- 6.1 เนชั่นสุดสัปดาห์
- 6.2 มติชนสุดสัปดาห์
- 6.3 สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

7. ความถี่ในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง (โดยเฉลี่ยใน 1 เดือน) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม มีเกณฑ์การให้คะแนน และแปลความหมาย ดังนี้

7.1 อ่านเป็นประจำ ทุกฉบับ	(4 คะแนน หมายถึง แสงหาข่าวสารสูงที่สุด)
7.2 อ่าน 3 ฉบับ/เดือน	(3 คะแนน หมายถึง แสงหาข่าวสารสูง)
7.3 อ่าน 2 ฉบับ/เดือน	(2 คะแนน หมายถึง แสงหาข่าวสารปานกลาง)
7.4 อ่าน 1 ฉบับ/เดือน	(1 คะแนน หมายถึง แสงหาข่าวสารต่ำ)

8. พฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าว แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- 8.1 อ่านอย่างละเอียดทุกคอลัมน์
- 8.2 อ่านผ่านๆ แต่อ่านทุกคอลัมน์
- 8.3 อ่านอย่างละเอียด แต่อ่านเฉพาะบางคอลัมน์
- 8.4 อ่านผ่านๆ และอ่านเฉพาะบางคอลัมน์
- 8.5 อ่านเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องจากปกหน้า

9. พฤติกรรมการอ่านข่าวสารแนวการเมืองจากคอลัมน์ต่างๆ ในนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าว โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเฉพาะนิตยสารแนวการเมืองที่อ่านบ่อยที่สุด เพียงฉบับเดียว มีการวัดค่าตัวแปรตามมาตรวัดแบบ Likert Scale มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	คือ	อ่านเป็นประจำ
4	คือ	อ่านค่อนข้างบ่อย
3	คือ	อ่านบางครั้ง
2	คือ	อ่านไม่ค่อยบ่อย
1	คือ	ไม่เคยอ่าน

สำหรับผู้เลือกนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ จำนวนข้อทั้งหมด 12 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ จำนวนข้อทั้งหมด 19 ข้อ คะแนนเต็ม 95 คะแนน และนิตยสารสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ จำนวนข้อทั้งหมด 14 ข้อ คะแนนเต็ม 70 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แปลค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยแบ่งออกเป็นช่วงๆ (Rating Scale) ดังนี้

- ระดับคะแนน 4.20 – 5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร สูงมาก
- ระดับคะแนน 3.40 – 4.19 หมายถึง มีพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร สูง
- ระดับคะแนน 2.60 – 3.39 หมายถึง มีพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร ปานกลาง
- ระดับคะแนน 1.80 – 2.59 หมายถึง มีพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร ต่ำ
- ระดับคะแนน 1.00 – 1.79 หมายถึง มีพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร ต่ำมาก

10. วัตถุประสงค์ในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าว แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- 10.1 ต้องการทราบข่าวสารทั่วไปที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น
- 10.2 ต้องการทราบเหตุการณ์ หรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้น
- 10.3 ต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรมมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 10.4 ต้องการข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 10.5 ต้องการข้อมูล ข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากับผู้อื่น

มีการวัดค่าตัวแปรตามมาตรวัดแบบ Likert Scale โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความสำคัญของวัตถุประสงค์ในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 คือ สำคัญมากที่สุด
- 4 คือ สำคัญมาก
- 3 คือ สำคัญปานกลาง
- 2 คือ สำคัญน้อย
- 1 คือ สำคัญน้อยที่สุด

จำนวนข้อทั้งหมด 5 ข้อ คะแนนเต็ม 25 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แปลค่าเฉลี่ยของคะแนนโดยแบ่งออกเป็นช่วงๆ (Rating Scale) ดังนี้

ระดับคะแนน 4.20 – 5.00 หมายถึง ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในการนิเทศสาร
แนวการเมือง มากที่สุด

ระดับคะแนน 3.40 – 4.19 หมายถึง ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในการนิเทศสาร
แนวการเมือง มาก

ระดับคะแนน 2.60 – 3.39 หมายถึง ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในการนิเทศสาร
แนวการเมือง ปานกลาง

ระดับคะแนน 1.80 – 2.59 หมายถึง ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในการนิเทศสาร
แนวการเมือง น้อย

ระดับคะแนน 1.00 – 1.79 หมายถึง ให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ในการนิเทศสาร
แนวการเมือง น้อยที่สุด

11. ประเด็นเนื้อหาที่อ่านจากนิเทศสารแนวการเมือง โดยมีการวัดค่าตัวแปรตามมาตรวัดแบบ
Likert Scale มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	คือ	มากที่สุด
4	คือ	มาก
3	คือ	ปานกลาง
2	คือ	น้อย
1	คือ	น้อยที่สุด

จำนวนข้อทั้งหมด 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แปลค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยแบ่งออกเป็นช่วงๆ (Rating Scale) ดังนี้

ระดับคะแนน 4.20 – 5.00 หมายถึง ให้ความสำคัญในการอ่านประเด็นดังกล่าว
มากที่สุด

ระดับคะแนน 3.40 – 4.19 หมายถึง ให้ความสำคัญในการอ่านประเด็นดังกล่าว มาก

ระดับคะแนน 2.60 – 3.39 หมายถึง ให้ความสำคัญในการอ่านประเด็นดังกล่าว
ปานกลาง

ระดับคะแนน 1.80 – 2.59 หมายถึง ให้ความสำคัญในการอ่านประเด็นดังกล่าว น้อย

ระดับคะแนน 1.00 – 1.79 หมายถึง ให้ความสำคัญในการอ่านประเด็นดังกล่าว
น้อยที่สุด

12. จิตสำนึกประชาธิปไตย ซึ่งมีผลมาจากการอ่านนิตยสารแนวการเมือง มีการวัดค่าตัวแปรตาม
มาตราวัดแบบ Likert Scale ทั้งเชิงลบและเชิงบวก มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

	เชิงบวก	เชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่มีความคิดเห็น	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

จำนวนข้อทั้งหมด 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แปลค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยแบ่งออกเป็นช่วงๆ (Rating Scale) ดังนี้

ระดับคะแนน 4.20 – 5.00 หมายถึง มีจิตสำนึกประชาธิปไตย สูงมาก

ระดับคะแนน 3.40 – 4.19 หมายถึง มีจิตสำนึกประชาธิปไตย สูง

ระดับคะแนน 2.60 – 3.39 หมายถึง มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ปานกลาง

ระดับคะแนน 1.80 – 2.59 หมายถึง มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ต่ำ

ระดับคะแนน 1.00 – 1.79 หมายถึง มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ต่ำมาก

13. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้านการเมือง ซึ่งมีผลมาจากการอ่านนิตยสารแนวการเมือง มีการวัดค่าตัวแปรตามมาตรวัดแบบ Likert Scale มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	คือ	ปฏิบัติเป็นประจำ
4	คือ	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย
3	คือ	ปฏิบัติในบางครั้ง
2	คือ	ไม่ค่อยปฏิบัติ
1	คือ	ไม่เคยปฏิบัติ

จำนวนข้อทั้งหมด 12 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

โดยให้นำหนักคะแนนของคำถามข้อ 1 เรื่องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และคำถามข้อ 2 เรื่องการติดตามข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ข้อละ 5 เท่า ดังนั้นน้ำหนักคะแนนของคำถามข้อ 1 และข้อ 2 คิดเป็นร้อยละ 50 ของคำถามทั้งหมด สำหรับคำถามเรื่องอื่นๆ 10 ข้อ ให้นำหนักคะแนนข้อละ 1 เท่า คิดเป็นร้อยละ 50 ของคำถามทั้งหมด เนื่องจากงานวิจัยทางการเมืองที่พบส่วนใหญ่ใช้กิจกรรมด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการติดตามข้อมูลข่าวสารเป็นตัวชี้วัดหลักของการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นอื่นๆ เกิดขึ้นได้ยากในสังคมไทย

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แปลค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยแบ่งออกเป็นช่วงๆ (Rating Scale) ดังนี้

ระดับคะแนน 4.20 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ สูงมาก
 ระดับคะแนน 3.40 – 4.19 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ สูง
 ระดับคะแนน 2.60 – 3.39 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ ปานกลาง
 ระดับคะแนน 1.80 – 2.59 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ ต่ำ
 ระดับคะแนน 1.00 – 1.79 หมายถึง มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ ต่ำมาก

กำหนดเกณฑ์ในการจัดระดับความสัมพันธ์ของค่าสหสัมพันธ์ ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543)

ค่าสหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.00 - 0.20 มีความสัมพันธ์ในระดับ ต่ำมาก
 ค่าสหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.21 - 0.40 มีความสัมพันธ์ในระดับ ต่ำ
 ค่าสหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.41 - 0.60 มีความสัมพันธ์ในระดับ ปานกลาง
 ค่าสหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.61 - 0.80 มีความสัมพันธ์ในระดับ สูง
 ค่าสหสัมพันธ์ มากกว่า 0.80 มีความสัมพันธ์ในระดับ สูงมาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed - Ended Questionnaire) ที่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์กรอกด้วยตนเอง (Self Administered Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าและคัดแปลงจากเอกสาร หนังสือ ตำราต่างๆ และงานวิจัยใกล้เคียงของผู้วิจัยที่ได้ทำการวิจัยมาแล้ว รวมถึงทำการศึกษาเนื้อหาของนิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับที่ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ ในช่วงเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2547 โดยได้จัดทำต้นแบบสอบถามให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการ โดยแบ่งโครงสร้างของเนื้อหา ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือปัจจัยทางกายของประชากร

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านนิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ ความถี่ในการอ่าน พฤติกรรมการอ่าน วัตถุประสงค์ที่อ่าน และประเด็นที่อ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าว

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับจิตสำนึกประชาธิปไตยของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้านการเมือง ซึ่งมีผลมาจากการอ่านนิตยสารแนวการเมือง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) และ โครงสร้างของแบบสอบถาม (Construct Validity) และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลอง (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบว่าคำถามในแต่ละข้อแต่ละตอนของแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการ และคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความยากหรือง่ายเพียงใด และหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธี Alpha Coefficient ของ Cronbach ในการคำนวณในส่วนของจิตสำนึกประชาธิปไตยได้ค่า 0.86 และในส่วนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ค่า 0.88 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับ (เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์) รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม 2548

การประมวลผลข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่ต้องการแล้วผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดมาบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเองประกอบการกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม หลังจากรวบรวมข้อมูลแล้วผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลมาหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และนำเสนอข้อมูลในตาราง เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

- 1.1 ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากร
- 1.2 การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง
- 1.3 จิตสำนึกประชาธิปไตย
- 1.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่าน

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างและสามารถอ้างอิงไปถึงกลุ่มประชากรทั้งหมดได้ สถิติที่ใช้ ได้แก่ การใช้สถิติ T-Test และ One Way ANOVA ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างตามลักษณะทางประชากรของสมมติฐานข้อ 1 - 3 รวมทั้งใช้การวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlations) เพื่อหาความสัมพันธ์ของการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในสมมติฐานข้อ 4 - 6

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประเด็นเนื้อหาในนิตยสารแนวการเมือง

จากการศึกษาประเด็นการเมืองที่นำเสนอในนิตยสารแนวการเมืองในช่วงเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2547 พบว่านิตยสารแนวการเมือง 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ มีการนำเสนอประเด็นทางการเมืองที่สำคัญ ดังนี้

เนชั่นสุดสัปดาห์

1. การลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ และก่อตั้งพรรคมหาชน โดยมีนายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ รักษาการหัวหน้าพรรค และนายอรรถพล สรสุชาติ เป็นเลขาธิการพรรค
2. โครงสร้างพรรคประชาธิปัตย์หลังการลาออกของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์
3. การปรับคณะรัฐมนตรี ทักษิณ 9 โดยการดึงพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาล และการปรับคณะรัฐมนตรี ทักษิณ 10 เพื่อเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2548
4. กระแสการเตรียมการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 29 สิงหาคม 2547 ความเป็นมา และการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานครแต่ละท่าน
5. กระแสการเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปปี 2548 ของพรรคการเมืองต่างๆ การย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การรณรงค์เลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย ภายใต้ชื่อ คิกออฟ แคมเปญ : 4 ปีซ่อม 4 ปีสร้าง และแคมเปญโหมโรงของพรรคประชาธิปัตย์ (ผลัดใบ)
6. ปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ และการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ โดยมี พล.อ.เชษฐา ฐานะจาโร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้ดูแลในการแก้ไขปัญหา การก่อตั้งกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) โดยมี พล.อ.ศิริชัย วัฒนศิริ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธานคณะทำงานเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาความไม่สงบพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อแก้ปัญหากรณีมีอบต.กบอ มีผู้เสียชีวิต 79 ศพ ระหว่างการขนส่ง กระแสพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี

นาถ ทรงอยากให้คนไทยรักกัน และการโปรยนกสันติภาพ 98.25 ล้านตัว ในจังหวัดภาคใต้ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2547

7. การปรับโครงสร้างสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เพื่อนำเข้าตลาดหลักทรัพย์ และการปรับโครงสร้างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 และ itv กับความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 40
8. ความขัดแย้งภายในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยนายประจักษ์ เปี่ยมสมบูรณ์ ปลัดนายแพทย์ประกิจ วาทีสาชกกิจ จากรองประธานคนที่ 2 ด้วยเหตุผลที่บกพร่องต่อหน้าที่จากการจัดซื้อเครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์และเครื่องตรวจจับความเร็วของ สสส.
9. การกำหนดเวลาเปิด-ปิด ห้างสรรพสินค้า ตามมาตรการประหยัดน้ำมัน
10. การเมืองในต่างประเทศ ได้แก่ การเมืองพม่า พล.อ.จิ้น ยุ้นต์ ถูกยึดอำนาจโดย พล.อ. หม่อง เอ แม่ทัพบกโดยอ้างว่าเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน และการรณรงค์หาเสียง การเตรียมการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ระหว่าง จอห์จ ดับเบิลยู บุช และจอห์น แครร์รี

มติชนสุดสัปดาห์

1. การก่อตั้งพรรคมหาชนของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์
2. โครงสร้างพรรคประชาธิปัตย์ และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หลังจากการลาออกของ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์
3. ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองต่างๆ เพื่อเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2548 ได้แก่ การโยกย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มต่างๆ เข้าพรรคไทยรักไทย ความเคลื่อนไหวของพรรคไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน การปรับกลยุทธ์ของแต่ละพรรคเพื่อเตรียมการเลือกตั้งทั่วไป และผลสำรวจคะแนนเสียงเลือกตั้งของสำนักต่างๆ
4. การเตรียมการเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 29 สิงหาคม 2547 รวมถึงความเคลื่อนไหวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการดำเนินงานของผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน

5. การแก้ไขปัญหา 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ กรณีมีอบต.ตกไป มีผู้เสียชีวิต 79 ศพ ระหว่างการขนส่ง การก่อตั้งกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถให้คณะบุคคลเข้าเฝ้าฯ ฟังพระราชดำรัสเป็นกรณีพิเศษ ทรงขอให้ชาวไทยทั้งชาติช่วยแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการโปรยนกสันติภาพ 98.25 ล้านตัว ในจังหวัดภาคใต้
6. การเปิดเผยข้อมูลนักการเมืองป็นหุ้นของนายเอกยุทธ อัญชันบุตร
7. การโยกย้ายทหาร และการย้าย พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด
8. การปรับคณะรัฐมนตรี ทักษิณ 10
9. การหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ระหว่าง นายจอห์จ คับเบิลยู บุช และนายจอห์น แครร์รี่ และนายจอห์จ คับเบิลยู บุช ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเป็นสมัยที่ 2
10. การกำหนดเวลาเปิด-ปิด ห้างสรรพสินค้า ตามมาตรการประหยัดน้ำมัน

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

1. การก่อตั้งพรรคมหาชนของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์
2. กระแสการเตรียมการเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 29 สิงหาคม 2547 ความเป็นมาและความเคลื่อนไหวของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ แต่ละท่าน
3. สถานการณ์ความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การแก้ปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ โดย ฯพณฯ ท่าน นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มอบหมายให้ พล.อ.เชษฐา ฐานะจาโร รมว.กลาโหม ไปดูแลในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ การจับแกนนำกบฏอุซตาซ ขบวนการเยาวชนกู้ชาติรัฐปัตตานี รวมถึงการแต่งตั้ง พล.อ.ศิริชัย ธีรบุญศิริ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้อำนวยการกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานที่พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส เพื่อทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกรชาวไทยใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการโปรยนกสันติภาพ 98.25 ล้านตัว ในจังหวัดภาคใต้ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2547

4. การปรับคณะรัฐมนตรี ทักษิณ 9 โดยการดึงพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาล และการปรับ ครม. ทักษิณ 10 เนื่องจาก
 - 4.1 ความรุนแรงในพื้นที่ภาคใต้
 - 4.2 การระบาดของไข้หวัดนก
 - 4.3 ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน
 - 4.4 เตรียมการเลือกตั้งปี 2548
5. กระแสความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองต่างๆ เพื่อเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2548 ได้แก่ การโยกย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มต่างๆ เข้าพรรคไทยรักไทย การยุบพรรคชาติพัฒนาโดยมีนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เป็นหัวหน้าพรรคคนที่ 3 ร่วมกับพรรคไทยรักไทย ความเคลื่อนไหวของพรรคไทยรักไทย และพรรคประชาธิปัตย์ ในการปรับกลยุทธ์เพื่อเตรียมการเลือกตั้ง
6. การโยกย้ายตำแหน่งผู้บัญชาการทหาร 4 เหล่าทัพ
7. การเปิดเผยข้อมูลนักการเมืองป็นหุ้นของนายเอกยุทธ อัญชันบุตร
8. พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ถูกโจมตีกรณีเห็นชอบให้ บ.RTA Entertainment จำกัด เข้าดูแล ททบ.5 ตามแผนการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
9. สื่อได้วาทะระหว่างนายจอห์น คับเบิ้ลยู บุษ และนายจอห์น แครร์รี่ ในการชิงตำแหน่ง ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2547
10. มาตรการประหยัดพลังงาน

จากการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาสำคัญที่นำเสนอในนิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับ พบว่า ประเด็นเนื้อหาสำคัญที่นำเสนอ ได้แก่ เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา คือ การลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ และก่อตั้งพรรคมหาชน รวมถึง กระแสการเตรียมการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ได้แก่ การเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร และการเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2548 ของแต่ละพรรคการเมือง การย้ายพรรคของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ประเด็นสำคัญรองลงมาที่นำเสนอคือเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้น คือ สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมาตรการประหยัดพลังงาน เป็นต้น

4.2 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยศึกษาลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และอายุ

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	212	53.0
หญิง	188	47.0
อายุ		
18 – 25 ปี	78	19.5
26 – 33 ปี	218	54.5
34 – 41 ปี	68	17.0
42 – 49 ปี	22	5.5
50 ปีขึ้นไป	14	3.5

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเพียงเล็กน้อย โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 53 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 47 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-33 ปี ร้อยละ 54.5 รองลงมา มีอายุระหว่าง 18-25 ปี และ 34-41 ปี ร้อยละ 19.5 และร้อยละ 17.0 ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา อาชีพและรายได้

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	7	1.8
มัธยมศึกษา	15	3.8
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	40	10.0
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	218	54.5
ปริญญาโท	119	29.8
ปริญญาเอก	1	0.3
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	48	12.0
ข้าราชการ/พนักงานองค์กร- ของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	97	24.3
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	234	58.5
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	17	4.3
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	4	1.0
รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	17	4.3
5,000 – 15,000 บาท	122	30.5
15,001 – 25,000 บาท	99	24.8
25,001 – 35,000 บาท	80	20.0
35,001 – 45,000 บาท	37	9.3
สูงกว่า 45,000 บาท	45	11.3

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ ปริญญาโท ร้อยละ 29.8 และ ปวช./ปวส./อนุปริญญา ร้อยละ 10.0 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 58.5 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง รองลงมาร้อยละ 24.3 ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานองค์กรของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และร้อยละ 12.0 เป็นนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยระหว่าง 5,000–15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.5 และรายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยระหว่าง 15,001–25,000 บาท กับ 25,001–35,000 บาทนั้น พบในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 24.8 และ 20.0 ตามลำดับ

4.3 การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง

การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านนิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับ แบ่งออกเป็น ความถี่ในการอ่าน พฤติกรรมการอ่าน วัตถุประสงค์ที่อ่าน และประเด็นที่อ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าว

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการอ่านนิตยสารแนวการเมือง

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
นิตยสารแนวการเมืองฉบับที่อ่านบ่อยที่สุด		
เนชั่นสุดสัปดาห์	113	28.3
มติชนสุดสัปดาห์	247	61.8
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์	40	10.0

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านมติชนสุดสัปดาห์ ร้อยละ 61.8 รองลงมาคือ เนชั่นสุดสัปดาห์ ร้อยละ 28.3 และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ร้อยละ 10 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง

ตัวแปร	ระดับการแสวงหา ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ความถี่ในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง (โดยเฉลี่ยใน 1 เดือน)			
อ่านเป็นประจำ ทุกฉบับ	สูงที่สุด	45	11.3
3 ฉบับ / เดือน	สูง	50	12.5
2 ฉบับ / เดือน	ปานกลาง	77	19.3
1 ฉบับ / เดือน	ต่ำ	228	57.0

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57 มีการแสวงหาข่าวสารในระดับต่ำ โดยอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับที่อ่านบ่อยที่สุดหรือเป็นสมาชิกโดยเฉลี่ย 1 ฉบับ / เดือน รองลงมา ร้อยละ 19.3 มีการแสวงหาข่าวสารในระดับปานกลางโดยอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับที่อ่านบ่อยที่สุดหรือเป็นสมาชิกโดยเฉลี่ย 2 ฉบับ / เดือน

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ และระดับการแสวงหาข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการ
อ่านนิตยสารแนวการเมือง

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมือง		
อ่านอย่างละเอียดทุกคอลัมน์	7	1.8
อ่านผ่านๆ แต่อ่านทุกคอลัมน์	53	13.3
อ่านอย่างละเอียดแต่อ่านเฉพาะบางคอลัมน์	157	39.3
อ่านผ่านๆ และอ่านเฉพาะบางคอลัมน์	160	40.0
อ่านเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องจากปก	23	5.8

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมืองใกล้เคียงกัน คือ อ่านผ่านๆ และอ่านเฉพาะบางคอลัมน์ ร้อยละ 40 และอ่านอย่างละเอียดแต่อ่านเฉพาะบางคอลัมน์ ร้อยละ 39.3 นอกจากนี้มีพฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมืองในลักษณะของการอ่านผ่านๆ แต่อ่านทุกคอลัมน์ ร้อยละ 13.3 อ่านเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องจากปก ร้อยละ 5.8 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมืองอย่างละเอียดทุกคอลัมน์มีจำนวนน้อยมาก คือ ร้อยละ 1.8 เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมในการอ่านข่าวสารแนว
การเมืองจากคอลัมน์ต่างๆ ในนิตยสารแนวการเมือง

คอลัมน์	อ่าน เป็นประจำ	อ่านค่อนข้างบ่อย	อ่านบางครั้ง	อ่านไม่ค่อยบ่อย	ไม่เคยอ่าน	ค่าเฉลี่ย	ระดับการ แสวงหาข่าว สาร
เนชั่นสุดสัปดาห์ ในรอบสัปดาห์	16 (4.0)	22 (5.5)	37 (9.3)	26 (6.5)	299 (74.8)	1.58	ต่ำมาก
จดหมายถึงบรรณาธิการ	3 (0.8)	10 (2.5)	28 (7.0)	37 (9.3)	322 (80.5)	1.34	ต่ำมาก
บรรณาธิการ	3 (0.8)	14 (3.5)	21 (5.3)	38 (9.5)	324 (81.0)	1.34	ต่ำมาก
ถอดรหัสข่าว	13 (3.3)	33 (8.3)	33 (8.3)	22 (5.5)	299 (74.8)	1.60	ต่ำมาก
เหตุเกิดที่...อุทองใน	4 (1.0)	13 (3.3)	29 (7.3)	30 (7.5)	324 (81.0)	1.36	ต่ำมาก
แม่ไม่รักการเมือง	8 (2.0)	14 (3.5)	32 (8.0)	36 (9.0)	310 (77.5)	1.44	ต่ำมาก
เรื่องจากปก	25 (6.3)	55 (13.8)	19 (4.8)	11 (2.8)	290 (72.5)	1.79	ต่ำมาก
หมายเหตุการณ์	7 (1.8)	26 (6.5)	29 (7.3)	33 (8.3)	305 (76.3)	1.49	ต่ำมาก
แลไปข้างหน้า	7 (1.8)	28 (7.0)	31 (7.8)	25 (6.3)	309 (77.3)	1.50	ต่ำมาก
โศกณ องค์การณ์	3 (0.8)	8 (2.0)	32 (8.0)	31 (7.8)	326 (81.5)	1.33	ต่ำมาก
คลื่นสังคม	6 (1.5)	24 (6.0)	36 (9.0)	27 (6.8)	307 (76.8)	1.49	ต่ำมาก
ต่างประเทศ	13 (3.3)	34 (8.5)	27 (6.8)	25 (6.3)	301 (75.3)	1.58	ต่ำมาก
บทบรรณาธิการ	32 (8.0)	30 (7.5)	63 (15.8)	69 (17.3)	206 (51.5)	2.03	ต่ำ
สรุปข่าวในประเทศ	39 (9.8)	69 (17.3)	78 (19.5)	45 (11.3)	169 (42.3)	2.41	ต่ำ

คอลัมน์	อ่าน เป็นประจำ	อ่านค่อนข้างบ่อย	อ่านบางครั้ง	อ่านไม่ค่อยบ่อย	ไม่เคยอ่าน	ค่าเฉลี่ย	ระดับการแสวงหาข่าวสาร
มติชนสุดสัปดาห์ จดหมาย	10 (2.5)	13 (3.3)	61 (15.3)	83 (20.8)	233 (58.3)	1.71	ต่ำมาก
ลีกแต่ไม่ลับ	20 (5.0)	40 (10.0)	63 (15.8)	65 (16.3)	212 (53.0)	1.98	ต่ำ
บทความพิเศษ	38 (9.5)	94 (23.5)	55 (13.8)	37 (9.3)	176 (44.0)	2.45	ต่ำ
ในประเทศ	34 (8.5)	54 (13.5)	77 (19.3)	54 (13.5)	181 (45.3)	2.27	ต่ำ
X คลูซีฟ	23 (5.8)	52 (13.0)	73 (18.3)	43 (10.8)	209 (52.3)	2.09	ต่ำ
รายงานพิเศษ	37 (9.3)	79 (19.8)	68 (17.0)	37 (9.3)	179 (44.8)	2.40	ต่ำ
ผาขน	13 (3.3)	39 (9.8)	84 (21.0)	45 (11.3)	219 (54.8)	1.96	ต่ำ
เพิ่มข่าว	19 (4.8)	62 (15.5)	69 (17.3)	56 (14.0)	194 (48.5)	2.14	ต่ำ
โลกทรรศน์	18 (4.5)	42 (10.5)	90 (22.5)	50 (12.5)	200 (50.0)	2.07	ต่ำ
เมนูข่าว	16 (4.0)	49 (12.3)	68 (17.0)	70 (17.5)	197 (49.3)	2.04	ต่ำ
ไทยมองไทย	18 (4.5)	38 (9.5)	82 (20.5)	66 (16.5)	196 (49.0)	2.04	ต่ำ
นิตี เอียวศรีวงศ์	21 (5.3)	35 (8.8)	73 (18.3)	63 (15.8)	208 (52.0)	2.00	ต่ำ
ข้าราชการ	13 (3.3)	14 (3.5)	54 (13.5)	88 (22.0)	231 (57.8)	1.74	ต่ำมาก
แมลงวันในไร่ส้ม	10 (2.5)	37 (9.3)	53 (13.3)	70 (17.5)	230 (57.5)	1.82	ต่ำ
คลุกวงใน	17 (4.3)	50 (12.5)	54 (13.5)	55 (13.8)	224 (56.0)	1.95	ต่ำ
ต่างประเทศ	22 (5.5)	50 (12.5)	73 (18.3)	69 (17.3)	186 (46.5)	2.13	ต่ำ
เทศมอไทย	19 (4.8)	43 (10.8)	73 (18.3)	67 (16.8)	198 (49.5)	2.05	ต่ำ

คอลัมน์	อ่าน เป็นประจำ	อ่านค่อนข้างบ่อย	อ่านบางครั้ง	อ่านไม่ค่อยบ่อย	ไม่เคยอ่าน	ค่าเฉลี่ย	ระดับการแสวงหาข่าวสาร
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เส้นทางแห่งความคิด	3 (0.8)	15 (3.8)	11 (2.8)	6 (1.5)	365 (91.3)	1.21	ต่ำมาก
จดหมาย	5 (1.3)	2 (0.5)	10 (2.5)	12 (3.0)	371 (92.8)	1.15	ต่ำมาก
สัปดาห์จร	3 (0.8)	5 (1.3)	9 (2.3)	16 (4.0)	367 (91.8)	1.15	ต่ำมาก
เรื่องจากปก	6 (1.5)	19 (4.8)	11 (2.8)	2 (0.5)	362 (90.5)	1.26	ต่ำมาก
ในประเทศ	6 (1.5)	11 (2.8)	12 (3.0)	7 (1.8)	364 (91.0)	1.22	ต่ำมาก
รายงาน	5 (1.3)	7 (1.8)	13 (3.3)	10 (2.5)	365 (91.3)	1.19	ต่ำมาก
การปกครองส่วนท้องถิ่น	3 (0.8)	5 (1.3)	8 (2.0)	14 (3.5)	370 (92.5)	1.14	ต่ำมาก
ต่างประเทศ	3 (0.8)	7 (1.8)	11 (2.8)	11 (2.8)	368 (92.0)	1.17	ต่ำมาก
ตามกระแสโลกาภิวัตน์	3 (0.8)	8 (2.0)	13 (3.3)	12 (3.0)	364 (91.0)	1.19	ต่ำมาก
เล่าลัดฟ้า	4 (1.0)	7 (1.8)	9 (2.3)	8 (2.0)	372 (93.0)	1.16	ต่ำมาก
สิทธิเสียงชาวบ้าน	4 (1.0)	8 (2.0)	6 (1.5)	16 (4.0)	366 (91.5)	1.17	ต่ำมาก
มองคนละมุม	4 (1.0)	10 (2.5)	11 (2.8)	10 (2.5)	365 (91.3)	1.20	ต่ำมาก
พงศาวดารการเมือง	6 (1.5)	4 (1.0)	3 (0.8)	16 (4.0)	371 (92.8)	1.15	ต่ำมาก
บุญชูธรรมณ์ ผู้มาก่อนคิดก่อน	5 (1.3)	5 (1.3)	4 (1.0)	9 (2.3)	377 (94.3)	1.13	ต่ำมาก

จากตารางที่ 7 แสดงระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองซึ่งพิจารณาจากพฤติกรรมในการอ่านข่าวสารแนวการเมืองจากคอลัมน์ต่างๆ ในนิตยสารแนวการเมือง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองในระดับต่ำจนถึงต่ำมาก

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการอ่านนิตยสารแนว
การเมือง

วัตถุประสงค์ ในการอ่าน	สำคัญ มากที่สุด	สำคัญ มาก	สำคัญ ปาน กลาง	สำคัญ น้อย	สำคัญ น้อยที่ สุด	ค่า เฉลี่ย	ระดับความ สำคัญของวัตถุประสงค์ในการ อ่าน
ต้องการทราบข่าวสารทั่วไปที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น	103 (25.8)	210 (52.5)	80 (20.0)	7 (1.8)	0 (0.0)	4.02	มาก
ต้องการทราบเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้น	77 (19.3)	174 (43.5)	118 (29.5)	27 (6.8)	4 (1.0)	3.73	มาก
ต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้า	26 (6.5)	91 (22.8)	163 (40.8)	96 (24.0)	24 (6.0)	3.00	ปานกลาง
ต้องการข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	12 (3.0)	97 (24.3)	166 (41.5)	95 (23.8)	30 (7.5)	2.92	ปานกลาง
ต้องการข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากับผู้อื่น	24 (6.0)	125 (31.3)	187 (46.8)	46 (11.5)	18 (4.5)	3.23	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 แสดงการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองซึ่งพิจารณาจากระดับความสำคัญของวัตถุประสงค์ในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองเพื่อต้องการทราบข่าวสารทั่วไปที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น และต้องการทราบเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้น สำหรับวัตถุประสงค์ในการต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องการข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และต้องการข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากับผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเด็นเนื้อหาที่อ่านจากนิตยสาร
แนวการเมือง

ประเด็นเนื้อหาที่อ่าน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญในการอ่าน
ข่าวหรือบทความเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับ ประเทศ	27 (6.8)	152 (38.0)	154 (38.5)	64 (16.0)	3 (0.8)	3.34	ปานกลาง
การดำเนินงานของรัฐบาล	72 (18.0)	164 (41.0)	136 (34.0)	28 (7.0)	0 (0.0)	3.70	มาก
การดำเนินงานของฝ่ายค้าน	48 (12.0)	129 (32.3)	158 (39.5)	55 (13.8)	10 (2.5)	3.38	ปานกลาง
การเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองหรือนักการเมือง ซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของรัฐบาลหรือฝ่ายค้าน โดยตรง	24 (6.0)	86 (21.5)	183 (45.8)	89 (22.3)	18 (4.5)	3.02	ปานกลาง
ความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมือง/องค์กรอิสระ	15 (3.8)	69 (17.3)	170 (42.5)	120 (30.0)	26 (6.5)	2.82	ปานกลาง
กระบวนการและความคืบหน้าในการออกกฎหมายแต่ละฉบับ เช่น ความคืบหน้าของการออกกฎหมายปฏิรูปการศึกษา	29 (7.3)	92 (23.0)	147 (36.8)	111 (27.8)	21 (5.3)	2.99	ปานกลาง
สิทธิมนุษยชน สิทธิอันพึงมีของ มนุษย์ เช่น สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร ต่างๆ เป็นต้น	40 (10.0)	138 (34.5)	144 (36.0)	66 (16.5)	12 (3.0)	3.32	ปานกลาง
เหตุการณ์ทั่วไปทางการเมือง เช่น หัวคะแนนถูกยิง, ดารา/นักแสดง ลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น	22 (5.5)	82 (20.5)	157 (39.3)	107 (26.8)	32 (8.0)	2.89	ปานกลาง
ข่าวหรือบทความเกี่ยวกับการเลือกตั้ง/การเคลื่อนไหวทางการเมืองในต่างประเทศ	26 (6.5)	102 (25.5)	171 (42.8)	75 (18.8)	26 (6.5)	3.07	ปานกลาง
ความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมือง/องค์กรอิสระในต่างประเทศ	12 (3.0)	62 (15.5)	149 (37.3)	128 (32.0)	49 (12.3)	2.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 แสดงการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองโดยพิจารณาจากระดับความสำคัญของประเด็นเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างอ่านจากนิตยสารแนวการเมือง พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากกับประเด็นเนื้อหาเรื่องการค้าเงินงานของรัฐบาล ในขณะที่ประเด็นเนื้อหาในเรื่องอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

4.4 จิตสำนึกประชาธิปไตย

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อประเด็นเนื้อหาที่อ่านจากนิตยสารแนวการเมือง

ประเด็น	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย	ระดับจิตสำนึกประชาธิปไตย
ท่านจะไปเลือกตั้งทุกครั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ยกเว้นมีธุระสำคัญ	239 (59.8)	136 (34.0)	16 (4.0)	7 (1.8)	2 (0.5)	4.51	สูงมาก
ท่านพอใจที่เห็นข่าวสารเชิญชวนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ	182 (45.5)	179 (44.8)	38 (9.5)	1 (0.3)	0 (0.0)	4.36	สูงมาก
การแก้ไขปัญหาของประเทศเป็นหน้าที่ของรัฐบาล/นักการเมือง เนื่องจากเป็นตัวแทนของประชาชน ท่าน <u>ไม่จำเป็นต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง</u> เนื่องจากท่านได้เลือกตัวแทนเข้าไปปกครองประเทศแล้ว	7 (1.8)	47 (11.8)	50 (12.5)	177 (44.3)	119 (29.8)	3.89	สูง
ท่านคิดว่า <u>ไม่จำเป็นต้องมีการรณรงค์เรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย</u> เพราะเป็นเรื่องที่ทราบกันดีอยู่แล้ว การรณรงค์เป็นการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์	11 (2.8)	26 (6.5)	43 (10.8)	179 (44.8)	141 (35.3)	4.03	สูง
เมื่อท่านได้รับข่าวสารรณรงค์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย ท่านพร้อมที่จะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ร่วมมือปฏิบัติ	93 (23.3)	235 (58.8)	64 (16.0)	7 (1.8)	1 (0.3)	4.03	สูง

ประเด็น	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความคิดเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย	ระดับจิตสำนึกประชาธิปไตย
ถ้าท่านมีโอกาสในการชักชวนให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมทางการเมือง ท่านจะรีบดำเนินการทันที	53 (13.3)	185 (46.3)	148 (37.0)	12 (3.0)	2 (0.5)	3.69	สูง
หากท่านพบปัญหาเรื่องการจัดสรรที่ดินในการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ท่านคิดว่าควรมีการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ	92 (23.0)	204 (51.0)	95 (23.8)	5 (1.3)	4 (1.0)	3.94	สูง
ควรมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดเวลา	58 (14.5)	266 (66.5)	73 (18.3)	3 (0.8)	0 (0.0)	3.95	สูง
ท่านคิดว่าการออกเสียงประชามติ หรือการร่วมแสดงความคิดเห็นโดยวิธีการประชาพิจารณ์เป็นหน้าที่ของนักการเมือง <i>ไม่เกี่ยวข้อง</i> กับประชาชนทั่วไป	6 (1.5)	39 (9.8)	54 (13.5)	188 (47.0)	113 (28.3)	3.91	สูง
การตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านและประชาชนทุกคน	173 (43.3)	197 (49.3)	24 (6.0)	1 (0.3)	5 (1.3)	4.33	สูงมาก
รวม	914 (22.9)	1,514 (37.9)	605 (15.1)	580 (14.5)	387 (9.7)	4.06	สูง

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกประชาธิปไตยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงมากโดยจะไปเลือกตั้งทุกครั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ *ยกเว้น* มีฐานะสำคัญ มีความพอใจที่เห็นข่าวสารเชิญชวนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และเห็นว่าการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านและประชาชนทุกคน สำหรับในประเด็นอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง

4.5 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเมือง

ประเด็น	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ ค่อนข้าง บ่อย	ปฏิบัติ ในบาง ครั้ง	ไม่ค่อย ปฏิบัติ	ไม่เคย ปฏิบัติ	ค่า เฉลี่ย	ระดับการมีส่วน ร่วมทางการเมือง
ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับ ท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง ส.ส., ส.ว., ผู้ว่าฯ เป็นต้น	273 (68.3)	82 (20.5)	39 (9.8)	5 (1.3)	1 (0.3)	4.55	สูงมาก
ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิ- สาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เกี่ยว กับกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อส่วน ได้เสียสำคัญที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชน เช่น การปฏิรูประบบราชการ	65 (16.3)	152 (38.0)	146 (36.5)	30 (7.5)	7 (1.8)	3.59	สูง
ท่านร่วมเสนอความคิดเห็นใน ประเด็นต่างๆ ทางการเมืองที่มีผล กระทบถึงประชาชนทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น ร่วมลงชื่อคัด ค้านร่างกฎหมายที่ท่านไม่เห็นด้วย	15 (3.8)	54 (13.5)	94 (23.5)	93 (23.3)	144 (36.0)	2.26	ต่ำ
ท่านร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมายปฏิรูประบบ ราชการ กฎหมายเวลาเปิด-ปิดสถาน บันเทิง เป็นต้น	3 (0.8)	27 (6.8)	74 (18.5)	74 (18.5)	222 (55.5)	1.79	ต่ำมาก
ท่านร่วมเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการ ระดับสูง	2 (0.5)	16 (4.0)	41 (10.3)	91 (22.8)	250 (62.5)	1.57	ต่ำมาก
ท่านสนับสนุนหรือทำงานให้ ผู้สมัคร / พรรคการเมือง โดยอาจได้รับ ค่าจ้างหรือด้วยความสมัครใจ ทั้งใน ฐานะสมาชิกพรรคการเมืองและไม่ได้ เป็นสมาชิกพรรคการเมือง เช่น ให้เงิน สนับสนุนพรรคการเมือง ช่วยแจกใบ ปลิว หรือเข้าร่วมรับฟัง นโยบายของผู้ สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น	2 (0.5)	19 (4.8)	38 (9.5)	61 (15.3)	280 (70.0)	1.51	ต่ำมาก

ประเด็น	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ ค่อนข้าง บ่อย	ปฏิบัติ ในบาง ครั้ง	ไม่ค่อย ปฏิบัติ	ไม่เคย ปฏิบัติ	ค่า เฉลี่ย	ระดับการมีส่วน ร่วมทางการ เมือง
ท่านเข้าร่วมออกเสียงประชามติ โดยการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหาสำคัญต่อส่วนรวม เช่น การออกเสียงประชามติ เห็นชอบ/ไม่เห็นชอบ เรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นต้น	6 (1.5)	25 (6.3)	53 (13.3)	94 (23.5)	222 (55.5)	1.75	ต่ำมาก
ท่านร่วมแสดงความคิดเห็น โดยวิธี ประชาพิจารณ์ เพื่อแสดงความคิดเห็น ต่อโครงการของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม อาชีพ ความปลอดภัย วิถีชีวิต หรืออาจก่อให้เกิด ความเสียหายต่อชุมชน หรือสังคม เช่น การทำประชาพิจารณ์กรณีการปฏิรูป การศึกษา กรณีเขื่อนปากมูล หรือกรณี โครงการ โรงแยกก๊าซและท่อส่งก๊าซ ไทย-มาเลเซีย เป็นต้น	7 (1.8)	22 (5.5)	47 (11.8)	79 (19.8)	245 (61.3)	1.67	ต่ำมาก
ท่านเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ หรือ ฟ้องหน่วยงานของรัฐเนื่องจากการ กระทำหรือการละเว้นการกระทำของ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของ หน่วยงานนั้น เช่น เจ้าหน้าที่ประจำที่ว่าการอำเภอไม่ให้บริการประชาชน เนื่องจากใกล้เวลาพักกลางวัน	7 (1.8)	15 (3.8)	77 (19.3)	63 (15.8)	238 (59.5)	1.73	ต่ำมาก
ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์ การหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาทางการ เมืองและสังคม เช่น เป็นสมาชิกในการ แข่งข่วงการทูจจริตเลือกตั้งให้กับทาง กกด. หรือร่วมรณรงค์ให้คนในครอบ คลัวเพื่อนร่วมงาน ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น	17 (4.3)	39 (9.8)	76 (19.0)	56 (14.0)	212 (53.0)	1.98	ต่ำ
ท่านติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิด ขึ้น เช่น ปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้ง ปัญหาข้าราชการรับสินบน เป็นต้น	4 (1.0)	18 (4.5)	37 (9.3)	67 (16.8)	274 (68.5)	1.53	ต่ำมาก

ประเด็น	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ ค่อนข้าง บ่อย	ปฏิบัติ ในบาง ครั้ง	ไม่ค่อย ปฏิบัติ	ไม่เคย ปฏิบัติ	ค่า เฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม ร่วมทางการ เมือง
ท่านได้ร่วมส่งข่าวสาร บทความ ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ผ่านสื่อมวลชน	7 (1.8)	16 (4.0)	55 (13.8)	69 (17.3)	253 (63.3)	1.64	ต่ำมาก
รวม	408 (8.5)	485 (10.1)	777 (16.2)	782 (16.3)	2,348 (48.9)	4.84	สูงมาก

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูงมาก แต่เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูงมากโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูง โดยการติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชน แต่สำหรับในกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่นๆ ได้แก่ การร่วมเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง การสนับสนุนหรือทำงานให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง การร่วมออกเสียงประชามติ การร่วมแสดงความคิดเห็นโดยวิธีประชาพิจารณ์ การเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ หรือฟ้องหน่วยงานของรัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาทางการเมือง และสังคม การติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และการร่วมส่งข่าวสาร บทความ ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้ในระดับต่ำถึงต่ำมาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1: ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน

ตารางที่ 12 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
ชาย	212	3.08	1.107	-2.783*	.006
หญิง	188	3.37	.959		

* $p < .05$

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยเพศหญิงมีระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองสูงกว่าเพศชาย

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีอายุต่างกัน

อายุ (ปี)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P	คู่อื่นต่าง
1. 18 - 25	78	3.31	.944	6.748***	.000	2>3 2>5
2. 26 - 33	218	3.39	.941			
3. 34 - 41	68	2.85	1.213			
4. 42 - 49	22	2.77	1.193			
5. ≥ 50	14	2.50	1.286			

*** $p < .001$

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe พบว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 26 – 33 ปี มีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 34 – 41 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	7	3.14	1.069	1.273	.275
2. มัธยมศึกษา	15	3.27	1.163		
3. ปวช./ปวส./อนุปริญญา	40	3.20	1.114		
4. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	218	3.28	1.035		
5. ปริญญาโท	119	3.13	1.030		
6. ปริญญาเอก	1	1.00	.		

จากตารางที่ 14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพต่างกัน

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
1. นักเรียน / นักศึกษา	48	3.19	.982	.436	.783
2. ข้าราชการ/พนักงานองค์กรของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	97	3.16	1.067		
3. พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง	234	3.27	1.060		
4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	17	3.00	1.118		
5. พ่อบ้าน / แม่บ้าน	4	3.00	.000		

จากตารางที่ 15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่างกัน

รายได้ (บาท/เดือน)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
1. ต่ำกว่า 5,000	17	3.24	.752	1.151	.333
2. 5,000 – 15,000	122	3.10	1.071		
3. 15,001 – 25,000	99	3.38	.955		
4. 25,001 – 35,000	80	3.15	1.104		
5. 35,001 – 45,000	37	3.41	1.066		
6. สูงกว่า 45,000	45	3.16	1.147		

จากตารางที่ 16 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้แตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2: ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน

ตารางที่ 17 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
ชาย	212	4.02	.451	-2.006*	.046
หญิง	188	4.10	.431		

* $p < .05$

จากตารางที่ 17 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงมีจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยเพศหญิงมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยสูงกว่าเพศชาย

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มที่มีอายุต่างกัน

อายุ (ปี)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
1. 18 - 25	78	4.00	.499	1.632	.165
2. 26 - 33	218	4.07	.436		
3. 34 - 41	68	4.15	.397		
4. 42 - 49	22	3.93	.435		
5. ≥ 50	14	4.15	.411		

จากตารางที่ 18 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P	คู่ที่ต่าง
1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	7	3.97	.559	2.478*	.032	ไม่พบ
2. มัธยมศึกษา	15	3.84	.599			
3. ปวช./ปวส./อนุปริญญา	40	3.89	.554			
4. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	218	4.11	.443			
5. ปริญญาโท	119	4.07	.351			
6. ปริญญาเอก	1	4.00	.			

* $p < .05$

จากตารางที่ 19 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe แล้ว ไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพต่างกัน

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
1. นักเรียน / นักศึกษา	48	4.02	.326	1.280	.277
2. ข้าราชการ/พนักงานองค์กร ของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	97	4.14	.481		
3. พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง	234	4.05	.449		
4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	17	3.96	.374		
5. พ่อบ้าน / แม่บ้าน	4	3.85	.519		

จากตารางที่ 20 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่างกัน

รายได้ (บาท/เดือน)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P	คู่ที่ต่าง
1. ต่ำกว่า 5,000	17	4.00	.375	2.423*	.035	ไม่พบ
2. 5,000 – 15,000	122	3.97	.455			
3. 15,001 – 25,000	99	4.16	.464			
4. 25,001 – 35,000	80	4.09	.428			
5. 35,001 – 45,000	37	3.99	.411			
6. สูงกว่า 45,000	45	4.10	.402			

* $p < .05$

จากตารางที่ 21 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้แตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe แล้ว ไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่

สมมติฐานที่ 3: ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

ตารางที่ 22 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
ชาย	212	4.85	1.08	.115	.909
หญิง	188	4.84	.81		

จากตารางที่ 22 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีอายุต่างกัน

อายุ (ปี)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
1. 18 - 25	78	4.88	.992	2.282	.060
2. 26 - 33	218	4.80	.999		
3. 34 - 41	68	4.88	.866		
4. 42 - 49	22	4.58	.798		
5. ≥ 50	14	5.51	.689		

จากตารางที่ 23 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	7	4.59	.574	.269	.930
2. มัธยมศึกษา	15	4.74	1.180		
3. ปวช./ปวส./อนุปริญญา	40	4.90	1.201		
4. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	218	4.87	.901		
5. ปริญญาโท	119	4.79	.987		
6. ปริญญาเอก	1	5	.		

จากตารางที่ 24 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพต่างกัน

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P	คู่อื่นๆ
1. นักเรียน / นักศึกษา	48	4.47	.980	3.347*	.010	1<3
2. ข้าราชการ/พนักงานองค์กรของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	97	4.83	.845			
3. พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง	234	4.95	1.009			
4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	17	4.63	.504			
5. พ่อบ้าน / แม่บ้าน	4	4.21	1.010			

* $p < .05$

จากตารางที่ 25 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe พบว่า กลุ่มที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่างกัน

รายได้ (บาท/เดือน)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
1. ต่ำกว่า 5,000	17	4.75	.764	1.548	.174
2. 5,000 – 15,000	122	4.71	1.033		
3. 15,001 – 25,000	99	4.84	.912		
4. 25,001 – 35,000	80	4.83	.811		
5. 35,001 – 45,000	37	5.06	1.196		
6. สูงกว่า 45,000	45	5.10	.949		

จากตารางที่ 26 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 4: การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตย

ตารางที่ 27 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองกับจิตสำนึกประชาธิปไตย

ตัวแปร	จิตสำนึกประชาธิปไตย	P
การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง	.030	.544

จากตารางที่ 27 พบว่าการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 5: การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ 28 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปร	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	P
การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง	-.050	.317

จากตารางที่ 28 พบว่าการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 6: จิตสำนึกประชาธิปไตยของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ 29 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างจิตสำนึกประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปร	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	P
จิตสำนึกประชาธิปไตย	.136**	.006

** $p < .01$

จากตารางที่ 29 พบว่าระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประเด็นของเนื้อหาที่นำเสนอในนิตยสารแนวการเมือง
2. เพื่อศึกษาการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง
3. เพื่อเปรียบเทียบการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมือง

สมมติฐานการวิจัยมีดังนี้

1. ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน
2. ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน
3. ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

4. การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตย

5. การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6. จิตสำนึกประชาธิปไตยของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยใช้สำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวัดตัวแปรเพียงครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ผู้ตอบเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administrated) นอกจากนี้ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นิตยสารแนวการเมืองร่วมด้วย นิตยสารแนวการเมือง 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ รวมถึงผู้่านนิตยสารแนวการเมืองที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และติดตามอ่านนิตยสารแนวการเมืองดังกล่าวเป็นประจำ สำหรับการสุ่มตัวอย่างนิตยสารแนวการเมืองใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) ทำให้ได้นิตยสารแนวการเมือง 3 ชื่อฉบับ ที่ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2547 จำนวนทั้งสิ้น 36 ฉบับ ส่วนการสุ่มตัวอย่างผู้่านนิตยสารแนวการเมืองใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) คือ วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 400 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากร การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้่าน ส่วนการทดสอบสมมติฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้สถิติ T-Test และ One Way ANOVA ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน รวมทั้งใช้การวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficients) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

- ประเด็นเนื้อหาในนิตยสารแนวการเมือง

จากการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาสำคัญที่นำเสนอในนิตยสารแนวการเมือง 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ช่วงเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2547 พบประเด็นสำคัญทางการเมืองที่นำเสนอ ตามลำดับคือ การเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง หรือนักการเมือง ซึ่งมีได้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐบาลหรือฝ่ายค้านโดยตรง ได้แก่ การลาออกจากพรรค ประชาธิปัตย์ของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ และก่อตั้งพรรคมหาชน การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ได้แก่ ได้แก่การเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร และการเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2548 ของแต่ละพรรคการเมือง การย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น เหตุการณ์ทั่วไปทางการเมือง คือ สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมาตรการประหัตประหารกำลังงาน เป็นต้น

- ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 20 เขต มีทั้งสิ้น 400 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-33 ปี รองลงมาคือ อายุระหว่าง 18-25 ปี และ 34-41 ปี ตามลำดับ ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รองลงมาคือมีการศึกษาในระดับปริญญาโท มากกว่าครึ่งเป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง และรองลงมาเป็นข้าราชการ/พนักงานองค์กรของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้โดยเฉลี่ยระหว่าง 5,000-15,000 บาทต่อเดือน ตามมาด้วยรายได้โดยเฉลี่ยระหว่าง 15,001-25,000 บาทต่อเดือน และ 25,001-35,000 บาทต่อเดือน ซึ่งรายได้สองอันดับหลังพบในจำนวนที่ใกล้เคียงกันมาก

- การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง

การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านนิตยสารแนวการเมืองทั้ง 3 ชื่อฉบับ แบ่งออกเป็นความถี่ในการอ่าน พฤติกรรมการอ่าน วัตถุประสงค์ที่อ่าน และประเด็นที่อ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าว

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งอ่านมติชนสุดสัปดาห์ รองลงมาอ่านเนชั่นสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านนิตยสารแนวการเมืองโดยเฉลี่ย 1 ฉบับ / เดือน ถือว่ามีการแสวงหาข่าวสารในระดับต่ำ รองลงมาที่มีการแสวงหาข่าวสารในระดับปานกลางโดยอ่านนิตยสารแนวการเมืองโดยเฉลี่ย 2 ฉบับ / เดือน

สำหรับพฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมืองใกล้เคียงกัน คือ อ่านผ่านๆ และอ่านเฉพาะบางคอลัมน์ และอ่านอย่างละเอียดแต่อ่านเฉพาะบางคอลัมน์ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมืองอย่างละเอียดทุกคอลัมน์มีจำนวนน้อยมาก

เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมการอ่านข่าวสารแนวการเมืองจากคอลัมน์ต่างๆ ในนิตยสารแนวการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองในระดับต่ำจนถึงต่ำมาก

หากพิจารณาจากระดับความสำคัญของวัตถุประสงค์ในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองอย่างมาก เพื่อต้องการทราบข่าวสารทั่วไปที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น และต้องการทราบเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้น สำหรับวัตถุประสงค์ในการต้องการคำแนะนำสำหรับการปฏิบัติเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องการข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และต้องการข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากับผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

ในส่วนของผู้ประเด็นเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญจากการอ่านนิตยสารแนวการเมือง พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากกับผู้ประเด็นเนื้อหาเรื่องการทำงานของรัฐบาล ในขณะที่ประเด็นเนื้อหาในเรื่องอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

- **จิตสำนึกประชาธิปไตย**

จากผลการวิจัยพบว่าจิตสำนึกประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกประชาธิปไตยในระดับสูงมากเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย เนื่องจากจะไปเลือกตั้งทุกครั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ *ยกเว้น* มีฐานะสำคัญ มีความพอใจที่เห็นข่าวสารเชิงชวนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และเห็นว่าการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านและประชาชนทุกคนสำหรับในประเด็นอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง

- **การมีส่วนร่วมทางการเมือง**

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมาก หากพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นย่อย กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูงมาก

สำหรับการติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากทางราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูง

การร่วมเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั้งที่เป็นทางการเมืองและไม่เป็นทางการเมือง รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้ในระดับต่ำ

สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่นๆ ได้แก่ การร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง การสนับสนุนหรือทำงานให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ร่วมออกเสียงประชามติ การร่วมแสดงความคิดเห็นโดยวิธีประชาพิจารณ์ เสนอเรื่องราวร้องทุกข์หรือฟ้องหน่วยงานของรัฐ การติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และการร่วมส่งข่าวสาร บทความ ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1: ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองสูงกว่าเพศชาย

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 26 – 33 ปี มีระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 34 – 41 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้แตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2: ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยสูงกว่าเพศชาย

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้แตกต่างกันมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3: ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4: การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองใน กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตย

การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตย

สมมติฐานที่ 5: การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองใน กรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานที่ 6: จิตสำนึกประชาธิปไตยของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จิตสำนึกประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5.2 อภิปรายผลวิจัย

• ประเด็นเนื้อหา นิตยสารแนวการเมือง

ประเด็นเนื้อหาสำคัญที่นำเสนอในนิตยสารแนวการเมือง ได้แก่ การเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง หรือนักการเมืองซึ่งมีได้เกี่ยวข้องกับภารกิจงานของรัฐบาลหรือฝ่ายค้านโดยตรง ได้แก่ การลาออกจากพรรคประชาธิปัตย์ของ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ และก่อตั้งพรรคมหาชน การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ได้แก่ ได้แก่การเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร และการเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2548 ของแต่ละพรรคการเมือง การย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น เหตุการณ์ทั่วไปทางการเมือง คือ สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมาตรการประหยัคพลังงาน เป็นต้น ซึ่งการนำเสนอประเด็นต่างๆ ในนิตยสารแนวการเมืองจะมีทั้งในรูปแบบของ “ข่าว” คือการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และรูปแบบ “บทวิเคราะห์ทางการเมือง” หรือ “บทความทางการเมือง” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองที่กูเรวิท และบลูมเลอร์ (Gurevitch and Blumler, 1970) นำเสนอ ในด้านบทบาทของผู้ส่งสารซึ่งในที่นี้คือสื่อมวลชน และในด้านเนื้อหา

ข่าวสารซึ่งเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของแอทกิน (Atkin, 1973) ซึ่งกล่าวถึงความต้องการรับข่าวสารของมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการในการทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอีกด้วย

- การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง

การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการทางการเมืองเนื่องจากเรื่องการเมือง การปกครอง เป็นเรื่องที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและเข้าใจยากสำหรับคนทั่วไป การแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และนิตยสาร จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และการนำไปปฏิบัติในด้านต่างๆ ตามลำดับ

งานวิจัยนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านนิตยสารแนวการเมืองในระดับต่ำจนถึงต่ำมาก โดยมีพฤติกรรมในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองในลักษณะการอ่านผ่านๆ และอ่านเฉพาะบางคอลัมน์ วิเคราะห์ได้ว่าน่าจะเนื่องมาจากปัจจุบันมีสื่อหลากหลายประเภทที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้มากและง่ายขึ้น เช่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นต้น ซึ่งสื่อเหล่านี้มีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายซึ่งผู้รับสารอาจไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามในแสวงหาข่าวสารทางการเมืองโดยตรงแต่ก็สามารถรับสารได้เช่นกัน ประกอบกับนิตยสารแนวการเมืองวางจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ ผู้ที่อ่านต้องสนใจข่าวสารหรือบทความทางการเมืองจริงๆ จึงจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของคินเนอฮิว และทิปตัน (Donohew and Tipton, 1973) ซึ่งกล่าวว่าบุคคลจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งเฉพาะเพื่อนำมาประเมินสถานการณ์ก่อนนำข่าวสารไปใช้

จากการวิจัยพบว่าวัตถุประสงค์หลักที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในการอ่านนิตยสารแนวการเมือง เพื่อต้องการทราบข่าวสารทั่วไปที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นและต้องการทราบเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้น จากผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับการศึกษาของแอทกิน (Atkin, 1973) ที่กล่าวถึงความต้องการในการรับข่าวสารของมนุษย์ที่ว่ามนุษย์จะมีการแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานในเรื่องของความรู้ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ในส่วนของประเด็นเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอย่างมากในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองคือการดำเนินงานของรัฐบาล ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะในช่วงเวลาที่ทำการศึกษามิมีประเด็นทางการเมืองที่เด่นและน่าสนใจเท่ากับการดำเนินงานของรัฐบาลตามนโยบายของท่านนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร การเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ได้แก่ การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา และการเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2548 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแอทกิน (Atkin, 1973) เช่นกัน

- **จิตสำนึกประชาธิปไตย**

จากผลการวิจัยพบว่าจิตสำนึกประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง แต่หากพิจารณาในประเด็นย่อย กลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกประชาธิปไตยในระดับสูงมาก ในเรื่องการไปเลือกตั้งทุกครั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ *ยกเว้น* มีสาระสำคัญ มีความพอใจที่เห็นข่าวสารเชิญชวนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และเห็นว่าการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านและประชาชนทุกคน วิเคราะห์ได้ว่าน่าจะมาจากในช่วงที่เก็บข้อมูลคือในเดือนมกราคม 2548 เป็นช่วงที่เพิ่งผ่านการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 29 สิงหาคม 2547 การเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2548 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งผ่านทางสื่อต่างๆ ส่งผลให้ประชาชนมีจิตสำนึกประชาธิปไตยในระดับสูงมาก

ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับแนวคิดจิตสำนึกประชาธิปไตยที่กล่าวว่า จิตสำนึกประชาธิปไตยคือความตื่นตัวหรือความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง ซึ่งความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นผลมาจากการที่บุคคลผ่านกระบวนการเรียนรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นผลจากการที่บุคคลผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ

- การมีส่วนร่วมทางการเมือง

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมาก หากพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศอยู่ในระดับสูงมาก น่าจะเนื่องมาจากในช่วงที่เก็บข้อมูลคือในเดือนมกราคม 2548 เป็นช่วงที่เพิ่งผ่านการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และการเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2548 ประกอบกับในช่วงเวลา 4 ปีที่ผ่านมาไม่มีการเลือกตั้งครั้งสำคัญเป็นเวลานาน รวมถึงการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งมีส่วนในการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งเพิ่มขึ้น

สำหรับการติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากทางราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูง วิเคราะห์ได้ว่าน่าจะเนื่องมาจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องใกล้ตัวและมีผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง

สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองด้านอื่นๆ ได้แก่ การร่วมเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง การสนับสนุนหรือทำงานให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ร่วมออกเสียงประชามติ การร่วมแสดงความคิดเห็นโดยวิธีประชามติ เสนอเรื่องราวร้องทุกข์หรือฟ้องหน่วยงานของรัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม การติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และการร่วมส่งข่าวสาร บทความ ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้ในระดับต่ำถึงต่ำมาก

จากผลการศึกษาของสวนา พรพัฒน์กุล มีการแบ่งระดับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมาก 14 ระดับ ซึ่งการรับฟังข่าวสารการเมือง และการออกเสียงลงคะแนน ที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงและสูงมาก ตามลำดับ ถือเป็น การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต้นๆ เท่านั้น

จากผลการวิจัยที่พบไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา เนื่องจากผลการวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่พบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำได้แก่ งานวิจัยของนาวาอากาศเอก มาโนช เวชพันธ์ (2533) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร อยู่ในระดับต่ำ สำหรับกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับต่ำคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสื่อสารทางการเมือง และด้านการมีบทบาทในชุมชน งานวิจัยของ ร.ต.อ. หฤทัย จารุชัยนิวัฒน์ (2542) พบว่านายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ศึกษาในหลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ 23 เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ และงานวิจัยของ นิรุบล ใจอ่อน น้อม (2543) ซึ่งศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ

ทั้งนี้วิเคราะห์ได้ว่าในปัจจุบันประชาชนไทยมีความกระตือรือร้นทางการเมืองเพิ่มขึ้นเพราะมีกระแสการรณรงค์ทางการเมืองในช่วงใกล้เลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่น (ผู้ว่าฯ กรุงเทพมหานคร) และระดับประเทศ (การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) รวมทั้งปัจจุบันสื่อมวลชนต่างๆ ดันตัวในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองค่อนข้างมาก มีการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การใช้สื่อบุคคล เป็นต้น ประกอบกับเทคโนโลยีทางการสื่อสารในปัจจุบันพัฒนาขึ้น เช่น มี Website ทางการเมือง บริการรับส่งข้อความ (Short Message Service-SMS) ซึ่งเป็นสื่อที่ทำให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง (2 ways communication) กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง นอกจากนั้นกิจกรรมเหล่านี้มียังเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของประชาชนตามข้อบังคับในรัฐธรรมนูญใหม่ เช่น ถ้าไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งล่วงหน้าอาจทำให้ไม่มีสิทธิในสมัครเข้าทำงานราชการ หรือถ้าไม่ติดตามข่าวสารอาจทำให้ไม่ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เป็นต้น ส่งผลให้ผลการวิจัยที่พบเป็นดังที่กล่าวข้างต้น

- ผลการเปรียบเทียบระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองของผู้่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครตามลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองสูงกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสารที่กล่าวว่าความแตกต่างระหว่างเพศทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารแตกต่างกัน คือเพศหญิงมีแนวโน้มและความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 26 – 33 ปี มีระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่มีอายุระหว่าง 34 – 41 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีอายุระหว่าง 26 – 33 ปี อยู่ในวัยทำงานมีความกระตือรือร้น มีหน้าที่ความรับผิดชอบสูงและข่าวสารการเมืองมีผลต่อการดำรงชีวิตโดยตรงจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในการแสวงหาข่าวสารมากกว่ากลุ่มอื่น สอดคล้องกับแนวคิดของวิลเลียม บรู๊ค (William D. Brooks, 1971) ที่กล่าวว่าอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความคิดและพฤติกรรมแตกต่างกัน และงานวิจัยของนิลกุล ใจอ่อนน้อม (2543) ที่พบว่าระดับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในกรุงเทพมหานครแตกต่างกันตามอายุของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามากกว่า 80% มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปซึ่งถือว่า มีระดับการศึกษาสูงไม่แตกต่างกันมากจึงส่งผลให้การแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยที่พบผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าน่าจะมีผลมาจากการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างไม่มากพอ คือกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 80% ที่ทำการเก็บข้อมูลมีอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง และข้าราชการ/พนักงานองค์ของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีการศึกษาใกล้เคียงกัน ซึ่งผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับผลการวิจัยในเรื่องระดับการศึกษากับการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้แตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอาจเนื่องมาจากการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล คือกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีรายได้อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง คือมากกว่า 15,000 บาท จึงทำให้ผลการวิจัยที่พบไม่แตกต่างกัน

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ผลการเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครตามลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ต่างกันมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยสูงกว่าเพศชาย ที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า น่าจะมีผลมาจากการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองตามลักษณะทางประชากรที่กล่าวข้างต้น และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกซึ่งกล่าวไว้ว่าจิตสำนึกเป็นส่วนที่เกี่ยวข้อกับความคิด เป็นส่วนของการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อเรื่องราว หรือข่าวสารเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และอาชีพแตกต่างกันมีระดับจิตสำนึกประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ร.ต.อ.หญิง จารุชัยนิวัฒน์ (2542) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภารกิจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลให้ความสนใจและการเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งก็คือจิตสำนึกประชาธิปไตยแตกต่างกัน และผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการที่ผลการวิจัยที่พบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญส่วนหนึ่งน่าจะมีผลมาจากการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เพียงพอ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กว่า 70% อยู่ในวัยทำงาน และเป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง

- ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองในกรุงเทพมหานครตามลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา บุนนาค (2533) ที่ว่าเพศ อายุ และการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท ที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอาจจะเนื่องมาจากในปัจจุบันหญิงและชายมีสิทธิ เสรีภาพเท่าเทียมกัน และคนทั่วไปเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งซึ่งตามกฎหมายถือเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ประกอบกับในช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูลเป็นช่วงที่เพิ่งผ่านเหตุการณ์สำคัญของชาวกรุงเทพมหานครคือการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และเป็นช่วงใกล้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวในระดับสูงมาก สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านอื่นๆ เช่น การร่วมเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทางการเมือง

ร่วมเข้าซื้อเสนอกฎหมาย ร่วมเข้าซื้อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างไกลตัวกลุ่มตัวอย่าง และไม่มีผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำถึงต่ำมาก

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มคนทำงานให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มนักเรียน/นักศึกษา เนื่องจากคนที่อยู่ในวัยทำงานมีประสบการณ์มากกว่า และเห็นว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวซึ่งอาจมีผลกระทบต่อตนเอง ดังนั้นจึงให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมมากกว่า เช่น หากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอาจส่งผลให้ถูกตัดสิทธิในหลายๆ ด้าน เป็นต้น

- **ความสัมพันธ์ของการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองกับจิตสำนึกประชาธิปไตย**

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าระดับการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกประชาธิปไตย อาจกล่าวได้ว่าความถี่ในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองไม่มีผลต่อจิตสำนึกประชาธิปไตย การอ่านนิตยสารแนวการเมืองบ่อยๆ ไม่ทำให้ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองมีจิตสำนึกประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากจิตสำนึกประชาธิปไตยเกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ที่สั่งสมและรวมตัวกันขึ้น ดังนั้นการที่ผู้อ่านนิตยสารแนวการเมืองมีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ระดับสูงหรือต่ำน่าจะเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์จากอดีต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ของผู้รับสารมากกว่าความถี่ในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกที่กล่าวว่าผู้ที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยเรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และเรื่องราวหรือข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยการมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เหล่านี้มีผลมาจากการที่บุคคลผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ มาตลอดชีวิต

- ความสัมพันธ์ของการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การแสวงหาข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา บุนนาค (2533) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท พบว่าระดับการสื่อสารไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพทางการเมือง และสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองถือว่าเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเกิดขึ้นหรือไม่ต้องอาศัยปัจจัยอื่นประกอบด้วย

- ความสัมพันธ์ของจิตสำนึกประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จิตสำนึกประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าน่าจะเนื่องมาจากจิตสำนึกประชาธิปไตยคือความตื่นตัวหรือความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงแนวโน้มในทางปฏิบัติหรือปฏิบัติตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ พันธุกรรม แรงขับ บุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจและร่างกาย ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมือง ปัจจัยด้านสภาพทางการเมือง ได้แก่ ระดับการพัฒนา กฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิถีทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ลักษณะการเลือกตั้ง การได้รับข่าวสารทางการเมือง และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคมของบุคคล ที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกองค์การ อายุของบุคคล ความแตกต่างทางเพศ ศาสนา และผิว ดังนั้นหากมีสิ่งเร้าที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ประชาชนแสดงออกด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น มีการณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการนำเสนอข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน ทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับต่างๆ หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในด้านต่างๆ ประชาชนก็จะเข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านั้น เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการแสวงหาข่าวสารทางการเมืองจากการอ่านนิตยสารแนวการเมืองในระดับต่ำถึงต่ำมาก และจากการศึกษาพบว่าจุดเด่นของนิตยสารแนวการเมืองคือมีการนำเสนอข้อมูลในเชิงลึก แต่จุดด้อยคือการนำเสนอข้อมูลจะล่าช้ากว่าสื่อประเภทอื่น เช่น วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์รายวัน เป็นต้น ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำนิตยสารแนวการเมืองควรวางกลยุทธ์ในการนำเสนอให้น่าสนใจมากขึ้น โดยเลือกนำเสนอข้อมูลที่แตกต่างจากสื่อประเภทอื่น เช่น อาจจะนำเสนอข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่น่าสนใจ แต่ไม่ควรเน้นประเด็นที่เป็นสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ดังนั้นเมื่อถึงรอบของการตีพิมพ์และวางจำหน่าย ข้อมูลที่น่าสนใจก็จะไม่ทันสมัย

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะจิตสำนึกในเรื่องหน้าที่ของพลเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูงมาก ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง อาจนำผลการวิจัยในส่วนนี้ไปใช้อ้างอิงในการวางกลยุทธ์การสื่อสารในการพัฒนาทางการเมือง เพื่อณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมทางการเมือง

● ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะผู้รับสาร ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาในส่วนของกระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสาร สาร และช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้ทราบบทบาทที่แท้จริงในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเพิ่มความชัดเจนในการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางการเมือง
2. เนื่องจากปัจจุบันพบว่าเทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาขึ้น ดังจะเห็นว่ามียี่สื่อประเภทใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น Website ทางการเมือง บริการรับส่งข้อความ (Short Message Service-SMS) ซึ่งเป็นสื่อที่ทำให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง (2 Ways Communication) ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อดังกล่าว ในประเด็นของกระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร
3. ควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น กระบวนการสังคม ประกิตทางการเมือง ทศนคติทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาทางการเมือง
4. ควรให้มีการทำวิจัยในจังหวัดอื่นๆ อย่างทั่วถึง เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการแสวงหาข่าวสารทางการเมือง จิตสำนึกประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เมื่อทราบปัจจัยที่แท้จริงแล้วน่าจะนำไปพัฒนา กลยุทธ์การสื่อสาร เพื่อเผยแพร่และรณรงค์ทางการเมืองในระดับต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนิษฐา พึ่งวร. การศึกษานิตยสารสตรีต่างประเทศฉบับภาษาไทยในการพัฒนาบุคลิกภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. สื่อมวลชนกับการพัฒนาการเมือง ใน อมร รักษาสัตย์ และ ชัดติยา วรรณสุด (บก.). ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ. แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2. สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2525.
- จันดารา อุดมสิน. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้อ่าน บทวิเคราะห์การเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- จิตกานต์ ธนาโอฬาร. การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัย: ศึกษาเฉพาะกรณีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- จิตติ วิทยสรณะ. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ ทักษะคิด และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. รัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, 2547.
- ดรุณี หิรัญรักษ์. การจัดการธุรกิจหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: เอกพิมพ์ไทย, 2543.
- นิคม ปันณะเจริญรักษ์. การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- นิลุบล ใจอ่อนน้อย. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ปรมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2540.
- ปรมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2541.

- ประทุม ฤกษ์กลาง. การวิเคราะห์เนื้อหาการเสนอข่าวสารการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 ในหนังสือพิมพ์ไทยกับพฤติกรรมกรรับข่าวสารของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2534.
- ปภาณี จิตวิวัฒนา. การขัดเกลาทางสังคม. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. ระเบียบวิธีวิจัย การสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2545.
- ปาริชาติ นิติมานพ. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. รายงานการวิจัยเรื่อง ข่าวสารการเมืองของไทย. 2523.
- มงคล หวังสุขใจ และ ชมพู่ โกดิรัมย์. สังคมวิทยาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ฝ่ายเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2540.
- มัทนา เจริญวงศ์. เนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษารัฐศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- มานิช เวชพันธุ์. นาวาอากาศเอก. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการประจำ: ศึกษาเปรียบเทียบข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร. งานวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2533.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. นิตยสารไทย วัฒนนาการสื่อมวลชนไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พุทธบุชาการพิมพ์, 2526.
- ลักขมี ไชยทองศรี. บทบาทของนิตยสารสตรีในการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- วัชรวิไล ไชยสาร. การเมืองภาคประชาชน พัฒนาการการมีส่วนร่วมในทางการเมือง.
กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ. พรินติ้ง, 2545.
- วิเชียร เกตุสิงห์. การวิจัยเชิงปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- วิภาดา บุนนาค. ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

- สยามรัฐ เรืองนาม. ความรู้ทางการเมืองและการรับข่าวสารทางการเมืองกับความสำนึกเชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จ.กาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สวนา พรพัฒน์กุล. ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.
- สวานิต ชมาภัย และระวีวรรณ ประกอบผล. แบบจำลองการสื่อสาร สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สำนักสารสนเทศ กรุงเทพมหานคร. เขตในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: Thaitambon.com 2000, 2543. www.thaitambon.com, 2547.
- สุจิต บุญบงการ. ปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.
- สุชาลีณี ไกรฤกษ์. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2541.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารกับการเมือง: เน้นสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- หฤทัย จารุชัยนิวัฒน์, ร้อยคำรวจเอก. ความรู้และความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- อุษา โหราเรือง. การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ภาษาอังกฤษ

- Almond, Gabriel and Verba, Sidney. The Civic Culture. Princeton: Princeton University, 1963.
- Beker, Samuel L. Discovering Mass Communication. 2nd edition. Illinois: Scott Foresman and Company, 1987.
- Bloom, Lenard and Selznick, Phillip. Sociology: A Text With Adapted Reading. 4th ed. New York: Harper and Row, 1977.
- Brooks, William D. Speech Communication. Duboque, Iowa: Wm.C.Brown, 1971.
- Chaffee, S.H., McLeod, J.M. and Wackman, D.B. Family Communication Patterns and Adolescent Political Participation. In J. Dennis (ed.), Socialization to Politics : A Reader. New York: John Wiley, 1973.
- Chaffee, S.H., Ward, L.S., Tipton, L.P. Mass Communication and Political Socialization. Journalism Q.47.(Winter 1970).
- J.A. Blumler and M. Gurevitch, Linkage between the mass media and politics. In J. Curran et al (eds). Mass Communication and Society. (Leicester University Press), 1977.
- Katz, Elihu and Lazarsfeld, Paul F. Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Communication. New York: The Free Press, A Division of Macmillan Publishing, 1955.
- Lazarsfeld, Paul F, Berelson, B. And Gaudet, H. Introduction to Mass Communications and Mass Media. Edited by William E. Francois. Ohio: Grid Inc.,1977.
- Milbrath, Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics. Chicago: Rand McNally College Publishing Co.,1972.
- Schramm, Wilbur. Mass Media and National Development. California: Stanford University press, 1964.
- Schramm, Wilbur. “Channels and Audience” In Handbook of Communication. Chicago: Rand McNally College Publishers Company, 1973.
- Sidney Verba and Norman H. Nie, Modes of Democratic Participation: A Cross National Comparison. Beverly Hill: Sage Publication, 1971.
- Sidney Verba and Norman H. Nie, Participation in America: Political Democracy and Social Equality. New York: Harper & Row, 1972.
- Susan Welch, “Dimensions of Political Participation in Canadian Sample,” Canadian Journal Political Science 8. 1975.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

คำชี้แจง: แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

(โปรดใส่เครื่องหมาย หน้าคำตอบที่ท่านเลือก ทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล)

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ 1) 18 – 25 ปี 2) 26 – 33 ปี 3) 34 – 41 ปี
 4) 42 – 49 ปี 5) อายุ 50 ปีขึ้นไป
3. การศึกษา 1) ต่ำกว่ามัธยมศึกษา 2) มัธยมศึกษา 3) ปวช./ปวส./อนุปริญญา
 4) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 5) ปริญญาโท 6) ปริญญาเอก
4. อาชีพ 1) นักเรียน/นักศึกษา 2) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 3) พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง
 4) ประกอบธุรกิจส่วนตัว 5) พ่อบ้าน/แม่บ้าน 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. รายได้ต่อเดือน 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2) 5,000 – 15,000 บาท 3) 15,001–25,000 บาท
 4) 25,001 – 35,000 บาท 5) 35,001 – 45,000 บาท 6) สูงกว่า 45,000 บาท

ส่วนที่ 2 การแสวงหาข่าวสารทางการเมือง

(โปรดใส่เครื่องหมาย หน้าคำตอบ หรือกรอกข้อมูลที่ถูกต้องทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล)

6. ท่านเป็นสมาชิกหรืออ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับใดบ่อยที่สุด
 1) เนชั่น สุดสัปดาห์ 2) มติชน สุดสัปดาห์ 3) สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์
7. ท่านมีความถี่ในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าวโดยเฉลี่ยกี่ฉบับใน 1 เดือน
 1) อ่านเป็นประจำ ทุกฉบับ 2) อ่าน 3 ฉบับ / เดือน 3) อ่าน 2 ฉบับ / เดือน
 4) อ่าน 1 ฉบับ / เดือน
8. ท่านมีพฤติกรรมการอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าวอย่างไร
 1) อ่านอย่างละเอียดทุกคอลัมน์
 2) อ่านผ่านๆ แต่อ่านทุกคอลัมน์
 3) อ่านอย่างละเอียดแต่อ่านเฉพาะบางคอลัมน์
 4) อ่านผ่านๆ และอ่านเฉพาะบางคอลัมน์
 5) อ่านเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องจากปกหน้า

9. ท่านอ่านข่าวสารแนวการเมืองจากคอลัมน์ต่างๆ ในนิตยสารแนวการเมืองมากน้อยเพียงใด
(โปรดเลือกตอบเฉพาะนิตยสารแนวการเมืองฉบับที่ท่านอ่านบ่อยที่สุด เพียงฉบับเดียว)

คอลัมน์	อ่านเป็นประจำ 5	อ่านค่อนข้างบ่อย 4	อ่านบางครั้ง 3	อ่านไม่ค่อยบ่อย 2	ไม่เคยอ่าน 1
เนชั่น สุดสัปดาห์					
1. ในรอบสัปดาห์					
2. จดหมายถึงบรรณาธิการ					
3. บรรณาธิการ					
4. ถอดรหัสข่าว					
5. เหตุเกิดที่...อุทองใน					
6. แม่ไม้การเมือง					
7. เรื่องจากปก					
8. หมายเหตุการณ์					
9. แลไปข้างหน้า					
10. โสภณ องค์การณ์					
11. คลื่นสังคม					
12. ต่างประเทศ					
มติชน สุดสัปดาห์					
1. บทบรรณาธิการ					
2. สรุปข่าวในประเทศ					
3. จดหมาย					
4. ลึกแต่ไม่ลับ					
5. บทความพิเศษ					
6. ในประเทศ					
7. X คลูซีฟ					
8. รายงานพิเศษ					
9. เสาชน					
10. เพิ่มข่าว					
11. โลกทรรศน์					
12. เมนูข่าว					
13. ไทยมองไทย					
14. นิธิ เอียวศรีวงศ์					

คอลัมน์	อ่านเป็นประจำ 5	อ่านค่อนข้างบ่อย 4	อ่านบางครั้ง 3	อ่านไม่ค่อยบ่อย 2	ไม่เคยอ่าน 1
มติชน สุดสัปดาห์ (ต่อ...)					
15. ข้าราชการ					
16. แมลงวันในไร่ส้ม					
17. คลุกวงใน					
18. ต่างประเทศ					
19. เทศมอไทย					
สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์					
1. เส้นทางแห่งความคิด					
2. จดหมาย					
3. สัปดาห์จร					
4. เรื่องจากปก					
5. ในประเทศ					
6. รายงาน					
7. การปกครองส่วนท้องถิ่น					
8. ต่างประเทศ					
9. ตามกระแสโลกาภิวัตน์					
10. เล่าลึคฟ้า					
11. สิทธิเสียงชาวบ้าน					
12. มองคนละมุม					
13. พงศาวดารการเมือง					
14. บุญชูทรศน์ ผู้มาก่อนคิดก่อน					

10. วัตถุประสงค์ในการอ่านนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าว

(กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านในทุกข้อ โดยใส่เครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด)

วัตถุประสงค์ที่อ่าน	สำคัญมากที่สุด 5	สำคัญมาก 4	สำคัญปานกลาง 3	สำคัญน้อย 2	สำคัญน้อยที่สุด 1
1. ต้องการทราบข่าวสารทั่วไปที่เกิดขึ้นช่วงเวลานั้น					
2. ต้องการทราบเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้น					

วัตถุประสงค์ที่อ่าน	สำคัญ มากที่สุด 5	สำคัญ มาก 4	สำคัญ ปาน กลาง 3	สำคัญ น้อย 2	สำคัญ น้อยที่สุด 1
3. ต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้า					
4. ต้องการข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง					
5. ต้องการข้อมูล ข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากับผู้อื่น					

11. ประเด็นเนื้อหาที่ท่านอ่านจากนิตยสารแนวการเมืองฉบับดังกล่าว

(กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านในทุกข้อ โดยใส่เครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด)

ประเด็นเนื้อหาที่อ่าน	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ข่าวหรือบทความเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ					
2. การดำเนินงานของรัฐบาล					
3. การดำเนินงานของฝ่ายค้าน					
4. การเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง หรือนักการเมือง ซึ่งมีได้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐบาลหรือฝ่ายค้านโดยตรง					
5. ความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมือง/องค์กรอิสระ					
6. กระบวนการและความคืบหน้าในการออกกฎหมายแต่ละฉบับ เช่น ความคืบหน้าของการออกกฎหมายปฏิรูปการศึกษา					
7. สิทธิมนุษยชน สิทธิอันพึงมีของมนุษย์ เช่น สิทธิในการรับรู้ข่าวสารต่างๆ เป็นต้น					
8. เหตุการณ์ทั่วไปทางการเมือง เช่น หัวคะแนนจุกยิง, คารา/นักแสดง ลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น					
9. ข่าวหรือบทความเกี่ยวกับการเลือกตั้ง/การเคลื่อนไหวทางการเมืองในต่างประเทศ					
10. ความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมือง/องค์กรอิสระในต่างประเทศ					

ส่วนที่ 3 (กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านในทุกข้อ โดยใส่เครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด)

12. จากการที่ท่านอ่านนิตยสารแนวการเมือง ท่านมีความคิดเห็นต่อประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด

ประเด็น	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 5	เห็นด้วย 4	ไม่มี ความคิด เห็น 3	ไม่เห็น ด้วย 2	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง 1
1. ท่านจะไปเลือกตั้งทุกครั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ <i>ยกเว้น</i> มีระดับสำคัญ					
2. ท่านพอใจที่เห็นข่าวสารเชิญชวนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ					
3. การแก้ไขปัญหของประเทศเป็นหน้าที่ของรัฐบาล/นักการเมือง เนื่องจากเป็นตัวแทนของประชาชน ท่าน <i>ไม่จำเป็น</i> ต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากท่านได้เลือกตัวแทนเข้าไปปกครองประเทศแล้ว					
4. ท่านคิดว่า <i>ไม่จำเป็น</i> ต้องมีการรณรงค์เรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย เพราะเป็นเรื่องที่ทราบกันดีอยู่แล้ว การรณรงค์เป็นการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์					
5. เมื่อท่านได้รับข่าวสารรณรงค์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย ท่านพร้อมที่จะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ร่วมมือปฏิบัติ					
6. ถ้าท่านมีโอกาสในการชักชวนให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมทางการเมือง ท่านจะรีบดำเนินการทันที					
7. หากท่านพบปัญหาเรื่องการทุจริตในการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ท่านคิดว่าควรมีการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ					
8. ควรมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดเวลา					
9. ท่านคิดว่าการออกเสียงประชามติ หรือการร่วมแสดงความคิดเห็นโดยวิธีการประชาธิปไตยเป็นหน้าที่ของนักการเมือง <i>ไม่เกี่ยวข้อง</i> กับประชาชนทั่วไป					
10. การตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านและประชาชนทุกคน					

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

13. จากการอ่านนิตยสารแนวการเมืองมีผลให้ท่านเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้านการเมืองมากน้อยเพียงใด
(กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านในทุกข้อ โดยใส่เครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด)

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	ปฏิบัติ เป็นประจำ 5	ปฏิบัติ ค่อนข้าง บ่อย 4	ปฏิบัติ ในบาง ครั้ง 3	ไม่ค่อย ปฏิบัติ 2	ไม่เคย ปฏิบัติ 1
1. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ เช่น เลือกตั้ง ส.ส., ส.ว., ผู้ว่าฯ เป็นต้น					
2. ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญที่เกี่ยวกับตนเองหรือชุมชน เช่น การปฏิรูประบบราชการ					
3. ท่านร่วมเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ร่วมลงชื่อคัดค้านร่างกฎหมายที่ท่านไม่เห็นด้วย					
4. ท่านร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมายปฏิรูประบบราชการ กฎหมายเวลาเปิด-ปิดสถานบันเทิง เป็นต้น					
5. ท่านร่วมเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง					
6. ท่านสนับสนุนหรือทำงานให้ผู้สมัคร / พรรคการเมือง โดยอาจได้รับค่าจ้างหรือด้วยความสมัครใจ ทั้งในฐานะสมาชิกพรรคการเมืองและไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง เช่น ให้เงินสนับสนุนพรรคการเมือง ช่วยแจกใบปลิวหรือเข้าร่วมรับฟังนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น					
7. ท่านเข้าร่วมออกเสียงประชามติ โดยการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหาสำคัญต่อส่วนรวม เช่น การออกเสียงประชามติ เห็นชอบ/ไม่เห็นชอบ เรื่องการแก้ไข/เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นต้น					
8. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นโดยวิธีประชาธิปไตย เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อโครงการของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม อาชีพ ความปลอดภัย วิถีชีวิต หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชุมชน หรือสังคม เช่น การทำประชาพิจารณ์กรณีการปฏิรูปการศึกษา กรณีเขื่อนปากมูล หรือกรณีโครงการโรงแยกก๊าซและท่อส่งก๊าซ ไทย-มาเลเซีย เป็นต้น					
10. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม เช่น เป็นสมาชิกในการแจ้งข่าวการทุจริตเลือกตั้งให้กับทาง กกต. หรือร่วมณรงค์ให้คนในครอบครัวเพื่อนร่วมงานไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น					
11. ท่านติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้ง ปัญหาข้าราชการรับสินบน เป็นต้น					
12. ท่านได้ร่วมส่งข่าวสาร บทความ ร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน					

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

น.ส.ชญานิน เจิมมาก เกิดเมื่อวันที่ 14 เมษายน พ.ศ.2521 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาการตลาด ในปี 2543 ปัจจุบันทำงานตำแหน่งเจ้าหน้าที่การตลาด ที่บริษัท อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลไทย จำกัด (มหาชน) เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย